

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910.   Andra Kammaren.   N:o 36.

Fredagen den 22 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 15 och 16 innevarande april.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra kammare W. Bengtsson i Häradsköp på grund af sjukdom är tillsvidare förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, varder härmed på heder och samvete intygadt.

Vernamo den 20 april 1910.

Seth Hultin,
extra provinsialläkare.

§ 3.

Hans excellens herr statsministern *Lindman* inträdde nu samt uppläste Kungl. Maj:ts öppna bref till kammaren, så lydande:

VI GUSTAF, med Guds Nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, vilja härigenom gifva Riksdagens Andra kammare tillkänna, att Vi, som denna dag i nåder bifallit en af vice häradshöfdingen, kommandören af Vår nordstjärneorden, första klassen, filosofie kandidaten Karl Albert Staaß gjord underdånig ansökning om entledigande från det honom meddelade förordnande att vara vice talman i Andra kammaren vid innevarande års lagtima riksdag, i nåder förordnat till vice talman i Riksdagens Andra kammare under den återstående delen af innevarande års lagtima riksdag ledamoten af samma kammare för städerna Falun, Hedemora och Säter, häradshöfdingen, riddaren af Vår nordstjärneorden, juris kandidaten Gustaf Nils Theodor af Callerholm.

Vi förblifva Riksdagens Andra kammare med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågna.

Stockholms slott den 22 april 1910.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Hugo Hamilton.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till konstitutionsutskottet propositionerna:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 § 34 punkten i lagen om val till Riksdagen; och

med förslag till förordning angående särskild grund för beräkning af rösträtt och utgörande af utskyld eller annan afgift i förhållande till allmänna beivlingen.

Vidare öfverlämnades till statsutskottet propositionerna:

angående årligt understöd åt biträdande postexpeditören Anna Maria Hammarstrand, född Flycht;

angående årliga understöd åt förra poststationsföreståndaren Hedvig Sofia Clementeoff och poststationsföreståndaren Helena Aurora Clementeoff;

angående befrielse för vissa förutvarande och nuvarande befattningshafvare vid statens järnvägar att gälda ersättningsbelopp, som i anmärkningsväg ådömts dem till återbetalning m. m.;

angående anslag för främjande af åtgärder till spridande af god och billig nöjesläsning;

angående anslag till undersökningar rörande ortnamn inom Älfsborgs län;

angående höjning af arfvodet till amanuensen vid domkapitlet i Lund;

angående rektorn vid realskolan i Oskarshamn J. V. Asplunds tjänstårsberäkning för uppflyttning i högre lönegrad; och

angående beviljande af anslag till fortsatt utgifvande af tidskriften *Sfinx*.

§ 5.

Efter föredragning härpå af de på kammarens bord liggande motionerna hänvisades herr *Fürsts* motion, nr 301, till statsutskottet och herr *Hellströms* motion, nr 303, till bankoutskottet.

§ 6.

Vidare föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 5.

§ 7.

Statsutskottets memorial nr 39, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens andra hufvudtitel, föredrogs härpå; och blefvo de i detta memorial föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 8.

Härefter föredrogs, men blefvo ånyo lagda på bordet statsutskottets utlåtanden nr 40 och 41.

§ 9.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse nr 74, till Konungen, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Till bordläggning anmälades:

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 66, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statens öfvertagande af kostnaderna för väghållningsbesvärets utgörande å landet m. m.;

nr 67, i anledning af väckta motioner om höjning af det i årets statsverksproposition äskade förslagsanslaget för bidrag till vägunderhåll å landet och om ändrad lydelse af 60 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

nr 68, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statens öfvertagande af halfva kostnaden för underhåll af allmän väg, bro och färja på landet;

nr 69, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

nr 70, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af lagen om enskilda vägar på landet; och

nr 71, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade grunder för statsbidraget till vinterväghållningen; samt

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 37, angående herr Starbäcks motion (nr 191) om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande kyrkornas upplåtande för folkbildningsarbetet.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Magnusson</i> i Tumhult	under 3 dagar fr. o. m. den 23 april,
» <i>Söderbergh</i> i Karlshamn	under den 23 april,
» <i>Jönsson</i> i Boa	under 4 dagar fr. o. m. den 26 april,
» <i>Santesson</i>	» 4 » » 26 »
» <i>Olsson</i> i Älfvalsåsen	» 4 » » 23 »
» <i>Pettersson</i> i Bjälbo	» den 23 april,
» <i>Wijk</i>	» » 23 »
» <i>Edén</i>	» » 23 »
» <i>Jansson</i> i Edsbäcken	» 2 dagar fr. o. m. den 25 april,
» <i>Åkerlund</i>	» den 23 april,
» <i>Andersson</i> i Grimbo	» 4 dagar fr. o. m. den 23 april,
» <i>Vennersten</i>	» den 25 april och
» <i>Räf</i>	» 10 dagar fr. o. m. den 22 april.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,55 e. m.

In fidem

Per Cronwall.

Lördagen den 23 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet greve *Ehrensward* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående anläggning af statsbana från Lapträsk till Veittjärvi m. m.,

angående anslag till landtmäteriundervisningens ordnande,

angående efterskänkande af viss del af köpeskillingen för ett af E. O. Sandström från kronopark inom Norrbottens län inköpt virkesparti,

angående inbetalandet af köpeskillning för af E. A. Lundkvist i Berg inköpt virke från kronopark inom Västerbottens län, och

i fråga om anvisande af medel för vissa kostnader för domänstyrelsen.

De kungliga propositionerna bordlades på begäran.

§ 2.

Härefter föredrogos, men blefvo åter bordlagda jordbruksutskottets utlåtanden nr 66—71 och Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 37.

§ 3.

Vidare blefvo hvart för sig föredragna jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Norrtälje stad af viss kyrkoherden i Norrtälje församlings pastorat på lön anslagen jord,

nr 64, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från komministerbostället Tumba nr 2 i Botkyrka socken, och

nr 65, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående till Piteå stad af viss kyrkoherden i Piteå stadsförsamlings pastorat på lön anslagen jord.

Kammaren biföll] hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 4.

På föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet.

Punkten 1:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2:o) angående aflöning för flottans kårer och stater.

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.*

I punkten 2 af femte hufvudtiteln hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen dels att godkänna nya stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, äfvensom för mariningenjörkåren och för marinintendenturkåren, dels ock att, med godkännande af förordad minskning i anvisningen för reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna, i riksstaten för år 1911 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, nu 5,670,173 kronor, med 123,569 kronor till 5,793,742 kronor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte

a) godkänna de af Kungl. Maj:t föreslagna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan;

b) godkänna af utskottet upprättadt förslag till stat för flottans sjömanskår;

c) godkänna stat för mariningenjörkåren af den lydelse, utskottet uti sitt förevarande utlåtande föreslagit,

d) godkänna Kungl. Maj:ts förslag till stat för marinintendenturkåren, dock att vaktmästarnes ålderstillägg bestämdes till 100 kronor hvarterda; och

e) vid bifall till hvad utskottet under mom. a.—d hemställt och med godkännande af förordad minskning i anvisningen för reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna, i riksstaten för år 1911 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, nu 5,670,173 kronor, med 122,569 kronor till 5,792,742 kronor.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

vid *punkten i dess helhet af* herrar *Thorsson* och *Rydén*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte

a) godkänna de af Kungl. Maj:t föreslagna nya staterna för

flottans officerskår, för flottans underofficerskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan med den ändring,

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

att antalet officerare minskades med 1 kapten af 1:a klassen, 2 kaptener af 2:a klassen, 2 löjtnanter och 1 underlöjtnant, och slutsumman å staten minskades med 11,920 kronor, till 708,180 kronor, samt att dagaflöningen för 3 kaptener samt 3 löjtnanter och underlöjtnanter afdroges, i följd hvaraf statens slutsumma minskades med 7,665 kronor, till 854,994 kronor 25 öre.

b) godkänna af reservanterna föreslagen stat för flottans sjömanskår, öfverensstämmande med utskottets förslag med det undantag,

att, under det utskottet tillstyrkt af Kungl. Maj:t föreslagen ökning af antalet löner i 1:a lönegraden med 23 och motsvarande minskning af antalet löner i 3:e och 4:e lönegraderna, reservanterna icke biträdt nämnda förslag om öfverflyttning af visst antal löner till 1:a lönegraden,

c) lika med utskottet,

d) godkänna den stat för marinintendenturkåren, som Kungl. Maj:t föreslagit, dock med den ändring,

att antalet intendenturtjänstemän minskades med 1 marinintendent af 1:a graden 1:a löneklassen, 1 marinintendent af 1:a graden 2:a löneklassen, 2 marinintendenter af 2:a graden och 1 marinunderintendent, att i följd däraf anslaget till lön och dagaflöning minskades med 15,725 kronor,

att vaktmästarnes ålderstillägg bestämdes till 100 kronor hvardera, samt

att statens slutsumma bestämdes till 304,554 kronor 50 öre, och

e) vid bifall till hvad utskottet under mom. a—d) hemställt och med godkännande af förordad minskning i anvisningen för reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna, i riksstaten för år 1911 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, nu 5,670,173 kronor, med 75,153 kronor till 5,745,326 kronor.

vid mom. a) och b) af herrar *Starbäck* och *Ström* i Transtrand, hvilka instämt i hvad herrar *Thorsson* och *Rydén* i sin reservation föreslagit under mom. a) och b); samt

vid mom. d) af herrar *F. Berg* och *Starbäck*, hvilka föreslagit, att Riksdagen icke måtte besluta annan ändring i gällande stat för marinintendenturkåren än att vaktmästarens ålderstillägg bestämdes till 100 kronor hvardera.

Sedan utskottets hemställan i mom. a) föredragits, yttrade

Herr *Thorsson*: Herr talman! Vid detta moment har jag tillsammans med ett par af kammarens ledamöter antecknat mig som reservant. Kungl. Maj:t begär här att få 6 nya officersbeställningar. Som skäl för denna utökning af officerskåren anför Kungl. Maj:t, att det enligt 1901 års härordningsplan och dess mobiliseringsbehof

Ang. afstönning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

under flera år varit brist på officerare, på den grund att man icke kunnat utbilda tillräckligt antal officersaspiranter, men att den tidpunkt nu skulle vara kommen, att skolorna kunde lämna utexaminerade elever i tillräckligt antal för att öka officerskåren 1911 med nu angifna antal. Då emellertid, å ena sidan, årets byggnadsanslag för fartygsmateriel icke innebär någon som helst nyanskaffning, som kräfver ytterligare ökning af officerskåren, och å andra sidan, enligt marinens rulla finnes tillräckligt med vakanser inom både kaptens- och underlöjtnantsgraderna, har jag för min del ansett, att det icke varit af behovet påkalladt, att officerskåren ökades, för att garantera de utexaminerade nödig befordran. Nu vet jag visserligen, att herr statsrådet kommer att anföra, att det är ett *gammalt känt behov* att få officerskåren ökad. Men om den saken råda väl mycket delade meningar. I punkt 5 af detta utlåtande, har statsutskottet ansett sig böra erinra Kungl. Maj:t om att en del af de gamla fartyg, för hvilka nu räknas besättning, böra utrangeras, och under sådana omständigheter kan det väl blifva möjligt för Kungl. Maj:t att bringa officersbehovet i öfverensstämmelse med det döda material, som för närvarande finnes till Kungl. Maj:ts förfogande. Då sålunda ett bibehållande af officerskårens antal vid nuvarande numerär icke skulle förhindra att på ett ändamålsenligt sätt befordra de aspiranter, som utgå från officersskolan och anmäla sig för anställning som officerare, så synes det mig vara öfverflödigt att för 1911 belasta statsbudgeten med nu begärda anslag. I staten äro upptagna 65 ordinarie kaptensbeställningar i första klass, men af dessa kaptener afgå, så vidt jag känner förhållandena, 2 under detta år. I kaptensgraden af andra klass är det 7 vakanser och i underlöjtnantsgraden är det 8 vakanser. Enligt marinens rulla kunna 6 löjtnanter befordras till kaptener; om deras luckor fyllas med underlöjtnanter, så ökas vakanserna i underlöjtnantsgraden, som nu äro 8, med 6, och Kungl. Maj:t kan bereda anställning för 14 officersaspiranter i underlöjtnantsgrad. Det förefaller mig vid sådant förhållande — jag återupprepar det — vara en öfverloppsgärning att belasta 1911 års budget med en summa, som Kungl. Maj:t svårligen kan använda sig af. På denna grund anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den af mig med flere vid denna punkt fogade reservationen.

Medan jag har ordet, vill jag uppehålla mig vid en annan punkt, nämligen frågan om befordran af underofficerare. Kungl. Maj:t har här föreslagit, att man skulle öfvergifva den härvidlag tillämpade principen. Enligt nu gällande bestämmelser sker vid hvardera af flottans stationer befordran till underofficerskorpral samt från underofficerskorpral till underofficer af 2:dra graden alltid inom samma yrkesgren, i hvilken vakans uppstått. Nu föreslår Kungl. Maj:t, att denna princip skall utbytas mot en annan, som går ut på, att man skulle befordra underofficerare ej inom grupper utan inom hela kåren, för att därigenom åstadkomma, som Kungl. Maj:t säger, en jäm-

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

nare befordran, inom hela underofficerskåren. Det framgår af hvad som står på sid. 7 i statsrådsprotokollet, huru Kungl. Maj:t tänkt sig, att denna »utjämning» vid befordringar skulle tillgå. Kungl. Maj:t har här föreslagit till befordran 7 beställningar inom maskinistgruppen och 39 beställningar inom de öfriga grupperna. Det synes mig vara en något våldsamt manöver att öfvergå till denna nya princip på ett sådant sätt, att man befordrar 7 af den ena gruppen och 39 af den andra, då skillnaden i antal mellan dessa båda grupper icke är så stor, att den motiverar en så ojämn fördelning. Men hvad som väckt och måste väcka den största betänkligheten både inom och utanför de kårer, som saken egentligen gäller, är att Kungl. Maj:t i den tabell, där lönestaten för underofficerare är upptagen, föreslår, att antalet underofficerare af maskinistgrad skulle kunna nedbringas ända till 157. De äro för tillfället, om jag icke miss minner mig, 245. Här vill Kungl. Maj:t sålunda ha en rörelsefrihet som innebäres i marginalen mellan 157 och 313. Detta synes mig ej vara ägnadt att befordra rekryteringen inom maskinistklassen, där vakanserna inom sjömanskårens 1:sta löneklasser, maskinistgruppen, nu uppgå till 80 eller därutöver, och det är ju från denna kår befordringen sker till underofficerare. Kungl. Maj:t har visserligen, med vetskap om de många vakanserna inom sjömanskåren, något längre fram föreslagit ett arrangemang, som ser bra ut papperet, men som enligt min uppfattning icke har någon reell betydelse, något som jag hoppas blifva i tillfälle att visa, när vi komma till punkten om sjömanskåren. Jag har icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamheten på detta förhållande, som synes mig vara något egendomligt, då man väl får förutsätta, att maskinerna äro af så invecklad natur, att man på dessa platser framförallt bör ha skickligt och väl utbildadt folk. Jag har helt naturligt icke kunnat inlåta mig på att framställa något ändringsförslag i denna del, utan jag har endast tillåtit mig att fästa uppmärksamheten på de uppfattningar, som äro rådande äfven bland de grupper, som beröras af förevarande fråga.

Mitt yrkande går således endast ut på en ändring i fråga om tillsättningen af officerarne, och jag har i reservationen tillåtit mig att tillsammans med mina medreservanter i motiveringen blott anföra några ord om underofficerarne. Jag yrkar bifall till reservationen i denna punkt.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Reservanterna ha som skäl för sitt afstyrkande af förslaget att öka antalet officerare anført dels vakanserna inom officerskåren, dels att det icke begärts nybyggnadsanslag, som skulle motivera en sådan ökning af officerarnes antal. Officersvakanserna äro, som den siste talaren anförde, enligt rullan 16, och komma gifvetvis att under årets lopp något ökas. Men hvad reservanterna icke anført är, att det finnes åtskilliga af sjökrigsskolans elever, som komma att utexamineras instundande höst.

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Enligt rullan finnes i sjökrigsskolans högsta klass 22 elever. Det är möjligt, att icke alla blifva officerare, men det stora flertalet blir officerare till hösten, och då blifva dessa vakanser fyllda, äfven om det skulle förekomma en eller annan opåräknad afgang. Det kan till och med hända, att en eller annan af de utexaminerade blir lönlös någon längre eller kortare tid. Skulle Kungl. Maj:ts här framlagda förslag icke gå igenom, så komme de i stället att blifva lönlösa ett år eller så, och då skulle för dem, som utexamineras nästa år eller 1911 — deras antal har beräknats till 12 enligt marinstatschefens uppgift — icke finnas löner. Då marinstatschefen uppgjorde sitt förslag till ökande af antalet officerare, så utgick han från den beräkningsgrund, som hittills följts och som angifvits af 1901 års Riksdag, nämligen att det icke skulle fastställas en viss stat för flottan utan att ökningen skulle ske i den mån som elever utexaminerades från sjökrigsskolan. På denna grund har statschefen i år upptagit antalet nya platser till 9, och han förmodar, att dessa platser skulle kunna besättas under den närmaste tiden. Af skäl, som finnas anförda i statsverkspropositionen, har jag icke ansett lämpligt att upptaga alla dessa 9 poster utan endast föreslagit 6 officersbeställningar; jag har ansett, att med denna ökning skulle man kunna fylla det närmaste behovet.

Hvad angår invändningen att det icke begärts anslag till sådana nybyggnader, som skulle kunna motivera denna ökning af officerarnes antal, så är det sant, att man icke begärt anslag till nybyggnader, men, som af statschefens utredning framgår, är mobiliseringsbehovet redan så stort på grund af de fartyg, som redan äro färdiga eller blifva färdiga under årets lopp.

Sedan anfördes af den siste talaren, att statsutskottet hade under annan punkt uttalat, att man borde utränga en del äldre fartyg och att det på denna grund icke behöfde beräknas officerare för dem. Härpå vill jag svara, att af äldre torpedbåtar — hvilka äro de enda, som för närvarande skulle kunna uträngas — ha en del redan förändrats till bevakningsbåtar och att för dem beräknas icke officerare, utan de föras af underofficerare. Men äfven om man utrangerar dessa båtar och tager bort befäl för dem, så förefinnes likväl en brist vid mobilisering och detta äfven om man medräknar reservofficerare, som till stor del komma att tagas i anspråk för bemanning af flottans fartyg.

Då den siste talaren vidare berörde den föreslagna omläggningen af befordringsförhållandena för underofficerarne, så vill jag påpeka, att antalet underofficerare på maskiniststat under de senaste åren ökats i betydligt större proportion än antalet underofficerare på andra stater. Då underofficerskåren började att i betydligare mån ökas, så fanns det, på den grund, att förr i tiden antalet segelfartyg var så stort, i förhållande till ångfartygen, ett relativt ringa antal underofficerare på maskiniststat. Nu har däremot detta antal högst betydligt vuxit. Detta har gjort, att underofficerare på denna

stat blifvit beforderade såväl till underofficerare af andra graden som till flaggunderofficerare betydligt tidigare än underofficerare på andra stater. Detta har väckt ett visst missnöje hos de öfriga underofficerarne, och därför ha tid efter annan önskemål framkommit att befodringsförhållandena skulle på ett eller annat sätt omläggas. Nu har detta förslag uppgjorts med s. k. rörliga löner, så att man på detta sätt skulle få rättvisare befodringsförhållanden. Naturligtvis kommer Kungl. Maj:t icke att ögonblickligen tillämpa detta förslag, så att de normer, som där finnas angifna, skulle genast tillämpas, utan det måste naturligtvis vara en öfvergångstid, innan dessa bestämmelser i sin helhet införas, och dem hoppas jag få fastställda på sådant sätt, att underofficerarnes på maskiniststaten berättigade önskemål skola blifva beaktade. Men jag tror, att det förslag, som föreligger, tillfredsställer det stora flertalet underofficerare, att döma af de underrättelser, som jag erhållit.

*Ang. aflöning
för flottans
kåder och
stater.
(Forts.)*

Herr Andersson i Skifarp: Jag skall för min del be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Den förste talaren påpekade, att det hufvudsakligen var på grund af två skäl, som reservanterna icke ansett sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Det ena skälet var, att det för Kungl. Maj:t icke var möjligt att skaffa folk för att ersätta de vakanser, som redan förefunnas. Det andra skälet var, att man borde utrangera en del af de gamla båtarna, för hvilka således icke vidare behöfdes några officerare.

Hvad detta sista skäl nu beträffar, så har redan af herr sjöministern här upplysts, att på alla dessa gamla båtar, hvilka användas som bevakningsbåtar, tjänstgör icke någon officer, utan befälet är öfverlämnadt åt underofficerare. Det skälet förfaller således.

Hvad nu det andra skälet beträffar, eller att Kungl. Maj:t på grund af bristande tillgång på aspiranter icke skulle kunna skaffa folk till dessa platser för fyllande af redan befintliga och med den begärda ökningen ytterligare tillkommande vakanser, så håller detta enligt min uppfattning icke heller streck. Om man då för att bedöma behofvet t. ex. ser efter i 1910 års stat, så finner man, att där äro upptagna 290 officersbeställningar, men för mobiliseringsbehof skulle erfordras 381 sådana platser, således en brist på 91 platser. Nu kan här visserligen invändas, att det finnes en del reservofficerare, hvarför hela detta antal icke skulle vara precist behöfligt, men man får i alla fall medge, att det är en väsentlig brist.

Nu sades det här, att det förefinnes vakanser, och det är nog sant, men antalet är dock icke så stort — 7 kaptener och 8 löjtnanter vill jag minnas det var.

Men redan nästa höst skulle ju bland eleverna på sjökrigsskolan utexamineras 22 stycken, och således skulle hela det antal, som ifrågasatts, blifva fyllt — såväl vakanserna som det antal nya beställningar, som Kungl. Maj:t begär.

Ang. afstämning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Jag kan därför icke finna annat än att alla skäl tala för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta fall, och när dessutom de skäl, på hvilka reservanterna stödt sin mening, förfalla båda två, så anhåller jag därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Thorsson: I olikhet med statsutskottets vice ordförande anser jag, att jag fått ett stöd för min och medreservanternas uppfattning uti herr statsrådets eget uttalande här. Utaf detta framgick nämligen, att, då man 1901 beräknade mobiliseringsbehovet, medtogs äfven de nu utrangerade torpedbåtarna, hvadan således genom deras utrangering en rubbning i denna beräkning ägt rum. Det synes mig då vara faktiskt, att behovet af befäl är mindre i dag än enligt den beräkning, som uppgjordes 1901. Om sedan den tiden Riksdagen beviljat anslag till nya beställningar i proportion till nybyggnader, är det ju obestridligt, att behovet af officerare är mindre i år än sådant det framstod vid uppgörandet af 1901 års beräkning, enligt hvilken dessa båtars befälsbemanning skulle utgöras af officerare i stället för som nu af underofficerare.

Det finnes ju ett skäl, som talar för Kungl. Maj:ts förslag, och det är, om man utgår från den synpunkten, att alla de, som hinna fabriceras färdiga i sjökrigshögskolan, skola absolut genast befordras till officerare. Frågan gäller således, huruvida man skall befordra alla, omedelbart efter det de blifvit utexaminerade. Men mobiliseringsbehovet får väl i någon mån beräknas med hänsyn till, huru de officerare man redan har i tjänst användas, och jag tror, den officerskår, som för närvarande finnes, kan på ett mera ändamålsenligt sätt utnyttjas än som nu sker.

Om det nu verkligen, som utskottets vice ordf. nämnde, kan utexamineras 21 eller 22 officersaspiranter och det enligt befordringsgrunderna blir minst 14 som genast kunna befordras, synes det mig, att man icke åstadkommer någon orättvisa i befordringshänseende, om reservanternas förslag bifalles.

Medan jag har ordet, ber jag få tacka herr statsrådet för det löfte han gaf, att han skall bidra till att göra öfvergången från det gamla befordringssystemet till det nya efter en mjukare beräkningsgrund än som är framlagd i statsverkspropositionen. Under sådana förhållanden mötas våra tankar delvis på detta område.

Emellertid har jag icke af hvad herr vice ordföranden i statsutskottet eller herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet yttrade blifvit öfvertygad om behovet af det begärda anslaget till officerare, utan yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Öfverläggningen förklarades härmed vara afslutad. I enlighet med de därunder gjorda yrkandena framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på bifall till det förslag, som innefattades uti mom. a) utaf den af herrar

Thorsson och Rydén, vid punkten afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som emellertid votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 2:o) mom. a) af utskottets förevarande utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det förslag, som innefattas i mom. a) af den vid punkten utaf herrar Thorsson och Rydén afgifna reservationen.

Omröstningen utföll med 83 ja, men 105 nej; hvadan kammaren bifallit det förslag, som innefattades uti mom. a) af herrar Thorssons och Rydéns vid punkten afgifna reservation.

Efter föredragning af mom. b) begärdes ordet af

Herr Thorsson, som yttrade: Äfven här har begärts en ökning i första lönegraden af sjömanskåren, men icke på det sättet, att Kungl. Maj:t har ansett sig kunna öka hela kåren såsom sådan. Ty på tre års tid har det icke varit möjligt att öka sjömanskåren, beroende på saknad af folk.

På sid. 9 å femte hufvudtiteln i statsverkspropositionen framhåller Kungl. Maj:t, att antalet vakanser inom sjömanskåren den 6 november 1909 uppgått till 595. Sedermera lärer, enligt hvad som kommit till min kännedom, vakansantalet nedbringats med något hundratal, men de vakanta platserna utgöra fortfarande åtminstone 350.

Nu begär Kungl. Maj:t, att antalet löner inom första lönegraden skall ökas med 23, men att däremot lönernas antal skall minskas i tredje lönegraden med 11 och i fjärde lönegraden med 12, och Kungl. Maj:t motiverar denna uppflyttning af löner därmed, att från första sjömansklassen befordrats lika många till underofficerare och att underofficersbeställningarna och antalet första klassens sjömän måste stå i proportion till hvarandra. Hade det nu varit så, att Kungl. Maj:t ägt möjlighet att befordra sjömän till första lönegraden, så hade ju ingenting varit att erinra mot krafvet på ökning af denna lönegrad. Men för omkring en månad sedan fanns det i första lönegraden 183 vakanser, hvilket antal enligt uppgift sedermera sjunkit, så att det i närvarande stund är omkring 160. Då

Ang. afläming
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

synes det mig, som om det icke skulle vara till någon stor glädje, om Kungl. Maj:t på papperet finge ytterligare 23 i första lönegraden. Det läser icke hafva någon inverkan på våra underofficerars befordran, ty har man icke möjlighet att besätta de redan befintliga vakanserna, hvad är då egentligen meningen med att tillskapa nya platser och sålunda öka *vakansantalet*? Det ser ju endast fult ut.

Det finnes en grupp af sjömän, som tillhöra den andra lönegraden, från hvilken befordran väl skall ske till den första. Andra lönegrad omfattar 1294 man, och jag föreställer mig, att Kungl. Maj:t icke uraktlåtit att befordra dessa sjömän, om de ägt nödig kompetens och nödig tjänstetid. Således måste man antaga, att, då det i första lönegraden finnes så många vakanser som 160 och därutöfver, det icke finnes tillräckligt antal utbildade personer af andra lönegraden, och under sådana omständigheter kan jag icke finna någon annan anledning till den föreslagna uppflyttningen af löner, än att *det skall se bättre ut*. Men å andra sidan ökas faktiskt 1911 års stat med 12,000 kronor, äfven om det i realiteten ingenting innebär. Men hvarför skall man då på papperet öka staten med dessa 12,000 kronor? Jag kan för min del icke följa Kungl. Maj:ts resonemang i denna fråga, och därför har jag tillåtit mig att inom utskottet yrka afslag å Kungl. Maj:ts framställning och jämte herr Rydén afgifvit en reservation, som åtföljer denna punkt och vid hvilken en särskild tabellbilaga är fogad.

Jag yrkar således, herr talman, afslag på utskottets hemställan och bifall till nämnda reservation.

Vidare anförde

Chefen för sjöförsvarsdepartementet herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Under en följd af år har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen — hvilket äfven af Riksdagen bifallits — att från de lägre lönegraderna inom sjömanskåren uppflytta ett visst antal till en högre grad, utan att numerären vid kåren därigenom förändrades, och man har gjort detta för att bereda tillfälle att uppflytta i underofficerskorpralsgrad så många sjömän af lägre lönegrad, som erfordrades för att fylla antalet underbefälsposter å fartygen. Därjämte har det varit ett önskemål, att underofficerskorpralsgraden skulle innehålla samma antal som underofficersgraden, och genom ett bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag skulle äfven detta syfte vinnas.

Nu har af den siste talaren anförts, att det finnes ett stort antal vakanser såväl vid själfva sjömanskåren som bland underofficerskorpralerna. Detta är alldeles riktigt. Vid sjömanskåren har det funnits ett betydande antal vakanser, men detta antal har nu betydligt nedgått och är, såsom den siste talaren nämnde, numera omkring 350. Äfven i underofficerskorpralsgraden, den lönegrad, som här är fråga om att öka, finnes visserligen ett afsevärdt antal

vakanser. Men det förhåller sig med afseende på denna kår som med officerskåren. Det finnes personer, som under årets lopp blifva kompetenta till uppflyttning i underofficerskorpralsgrad. Enligt de sista uppgifterna från flottans stationer har beräknats, att under innevarande år icke mindre än 220 personer skola blifva kompetenta att uppflyttas i underofficerskorpralsgraden. Således skulle, om Kungl. Maj:ts förslag om ökning af antalet underofficerskorpraler bifölles, tillräckligt med korpraler finnas för att uppflyttas i nämnda grad. Under nästkommande år skulle ett antal af omkring 190 man blifva kompetenta därtill. Naturligtvis afgår en del under året, men i alla fall torde det finnas tillräckligt antal kompetenta att uppflyttas i högre lönegrad, under detta och nästkommande år.

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Då jag nu har ordet, kan jag icke underlåta att beklaga, att statsutskottet icke velat gå med på Kungl. Maj:ts förslag att äfven underofficerskorpral, som icke är gift eller som icke är änkning med minderårigt barn, skulle få inkvarteringsbidrag vid sjökommendering. Det är ett önskemål, som af denna personal flera gånger framställts. En stor del af dessa underofficerskorpraler äro komna till den åldern, att de satt eget bo, ehuru de icke äro gifta, och då de blifva sjökommenderade, blir det för dem en afsevärd pekuniär utgift att bibehålla sina bostäder. Nu äro kasernerna vid flottan hvarken med afseende på storlek eller inredning i det skick, att underofficerskorpraler lämpligen kunna bo där. Därför måste man på grund af det ringa kasernutrymmet låta en del af manskapet bo i staden, och detta gäller särskildt underofficerskorpralerna.

Jag tror, att det skulle hafva mottagits med tillfredsställelse, om Riksdagen kunnat tillmötesgå denna framställning. Statsutskottet har emellertid enhälligt afstyrkt förslaget, så att det torde icke vara något utsikt att få det bifallet.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Man kan se denna anslagsfråga ur en annan synpunkt än reservanternas gjort. De hafva endast sett frågan ur synpunkten af en lönefråga. Här är ju meningen att flytta upp och bereda flera platser i den högre lönegraden, under det att man likväl minskar platserna i de två lägsta lönegraderna. Jag hade icke trott, att detta sätt att gå tillväga skulle möta motstånd från herr Thorssons och hans meningsfränders sida, nämligen att gifva bättre aflöning för de lägre klasserna än hittills ägt rum.

Den första lönegraden har i aflöning efter staten för år 1909 832 kronor, under det att de klasser, som det är meningen att minska till antalet och uppflytta till högre klass, hafva 308 kronor 30 öre i den tredje lönegraden och 253 kronor 50 öre i den fjärde lönegraden. Man kan, som sagdt — tycker jag — se frågan från den synpunkten, att det gäller att bereda de lägst aflönade bättre aflöning. Och det tror jag icke är så illa tänkt.

Jag anser därför, att man i detta fall bör bifalla statsutskottets

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

hemställan. Då lämnar man mera hjälp åt de lägst aflönade, än de hittills hafva fått.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i den föreliggande punkten.

Herr Leander: Herr talman! Ehuru det kunde vara åtskilligt att säga om det sätt, hvarpå sjömanskåren rekryteras, och om de värfningsmetoder, som begagnas, skall jag icke inlåta mig på den frågan, utan jag skall endast be att få understryka hvad som här sagts därom, att det är alldeles nödvändigt att söka vida taga åtgärder för att det ordentliga folket, d. v. s. sådana, som visa intresse för tjänsten och ådagalägga godt uppförande, kunna kvarhållas. Gifvetvis hafva dessa större förutsättningar än de mindre ordentliga för att slå sig fram på andra banor. Och det är fara värdt, att de också söka civilianställning, därest man icke ställer i utsikt för dem, att de kunna vinna befordran och löneförhöjning. Annars skulle flottan endast få de sämre elementen kvar, och detta skulle naturligtvis lända det hela till föga båtнад. Detta, att det finnes utsikt att vinna befordran, har gifvetvis en stor betydelse äfven vid värkning af folk. Och ur den synpunkten måste förslaget om ökning af lönerna i första lönegraden anses väl befogadt. Jag ber med anledning däraf att i denna punkt få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan ber jag att också få säga några ord om underofficerskorpralernas inkvarteringsbidrag. Säsom bekant, och säsom också statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet erinrat om, åtnjuta nu de underofficerskorpraler, som äro gifta eller änklingar med barn, sådant bidrag under all tjänstgöring, d. v. s. både till lands och sjöss. De ogifta däremot uppbära dylikt bidrag endast under den tid de tjänstgöra i land. Nu har Kungl. Maj:t hemställt, att denna skillnad måtte afskaffas, och att alltså äfven de ogifta skulle få uppbära inkvarteringsbidrag under hela sin tjänstgöring. Utskottet vill nu icke vara med därom af principiella skäl, säsom det säges. Det anser sig icke böra förorda en rubbning i nu gällande bestämmelse. Huruvida gift statstjänare bör hafva högre aflöning än ogift är en principfråga, som icke ännu varit uppe på allvar och på grund däraf icke kan sägas vara löst. För närvarande finnes det ju, säsom vi alla veta, ingen skillnad, utan både gifta och ogifta äro i allmänhet likställda i aflöningshänseende. Och då i fråga om naturafmånar, säsom t. ex. fri bostad, skillnad har funnits, så har Riksdagen i vissa fall upphäft denna skillnad. Inom fångvården gäller för närvarande den bestämmelsen, att endast gifta vaktkonstaplar komma i åtnjutande af fri bostad och vedbrand eller ett däremot svarande penningebelopp. Men i den lönestat, som af Riksdagen antogs för några dagar sedan att gälla från och med år 1911, har denna skillnad blifvit upphäfd, så att nu får äfven ogift vaktkonstapel komma i åtnjutande af fri bostad och vedbrand. Onekligen torde det vara förenligt med billighet och rättvisa, att dessa ogifta underofficerskorpraler komma i åtnjutande

af inkvarteringsbidrag året om. Det skäl, som herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet anför, att, om de skola hafva ett ordentligt hem i land, så få de nödvändigt betala hyra hela året om för detta hem, är ju mycket talande. Man kan ju icke tänka sig, att en underofficerskorpral kan få ett rum samma dag han stiger i land, och att han sedan slipper att betala hyra för sitt rum längre, än till dess han blir sjökommenderad igen. Då han således måste betala hyra för rummet hela året om, torde det väl vara en rimlig begäran, att han får året om uppbära inkvarteringsbidrag.

Men, i likhet med herr statsrådet, anser äfven jag det vara lönlöst att yrka bifall till denna hemställan gentemot ett enhälligt statsutskott. Jag vågar dock uttala den förhoppning, att statsrådet äfven till nästa år skall framlägga förslag af enahanda innebörd som det nu föreliggande, och att statsutskottet då skall med mer välvilja behandla detta förslag, än det gjort i år.

Herr Rydén: Herr talman! Jag antager, att den siste ärade talaren talade så att säga å ämbetets vägnar, så att jag skall icke bemöta honom. Men de skäl, som herr Carl Persson anförde, anser jag böra föranleda några få ord från en af reservanterna inom utskottet.

Jag har för min del knappast någonsin sett ett anslag, om hvilket man med rätta kan säga, att det är — jag vill icke säga obefogadt — men mindre väl motiveradt än detta anslag är. Här är faktiskt läget detta, att för tre veckor sedan var det 183 vakanta platser inom underofficerskorpralskåren. Och hvarför äro dessa platser vakanta? Jo, naturligtvis därför, att man icke har folk att besätta platserna med. Och fastän hvarenda en nu vet, att det finnes ingen möjlighet att fylla dessa redan nu vakanta platser, kommer icke desto mindre Kungl. Maj:t och begär 23 nya platser inom den första lönegraden i sjömansklassen.

När en mera utomstående, såsom jag, läser fjärde och femte hufvudtitlarna, finner man, att de ha *ett* gemensamt, nämligen det, att i båda förekomma stora anslagskraf, medan det däremot är den skillnaden dem emellan, att när man läser fjärde hufvudtiteln, får man alltid veta ungefär hela sanningen i den fråga, som föreligger, under det att man vid läsningen af femte hufvudtiteln får det bestämda intrycket, att den utredning, som lagts fram, icke är så fullständig, att man vågar ensamt på den grunda sin uppfattning. Man måste i sistnämnda fall ibland rentaf framtvunga de upplysningar, som äro erforderliga, eller ock försöka skaffa sig dem på annan väg än den officiella. De uppgifter angående antalet vakanser inom flottan, som här framkommit, återfinnas icke i statsrådsprotokollet, där de naturligtvis hade bort meddelas, då de ju utgöra en förutsättning för ett rätt bedömande af denna fråga, utan dessa uppgifter har man måst skaffa sig på enskild väg. Departementschefen talar om, att det inom flottans hela sjömanskår finnes 595 vakanta plat-

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

ser — denna uppgift afser den 1 november 1909 — men han yttrar däremot icke ett enda ord om hvad det här är frågan om och hvad som här egentligen skulle motiveras, nämligen inrättande af 23 nya beställningar i första graden. Denna anmärkning för bristfällig utredning gäller icke blott denna punkt, utan äfven den punkt, som handlar om marinintendenturkåren och till hvilken vi komma längre fram. Jag hoppas, att andra talare då skola komma att vederbörligen belysa det sätt att utreda en fråga, som man använder, när det gäller femte hufvudtiteln, så att jag då ej behöfver påpeka den saken. Jag vill emellertid säga, att när man nu här får den upplysningen, att antalet vakanser inom underofficerskorpralsgraden vid flottan är så stort som 183, kan man icke förstå, huru man kan framkomma med begäran om anslag till ytterligare 23 beställningar inom denna grad, som då naturligtvis endast komma att stå på papperet. I sak gäller det här en anslagsökning å något öfver 12,000 kronor. Jag är öfvertygad om, att icke någon af mina kamrater inom statsutskottet kan annat än medgifva, att behofvet af de här föreslagna nya beställningarna ej är vederbörligen ådagalagdt. Man kan ju möjligen säga, att det är likgiltigt, om man beviljar Kungl. Maj:ts framställning om förhöjning af nu ifrågavarande anslag eller ej, men jag föreställer mig dock, att Andra kammaren gör rättast i att afslå densamma och i stället bifalla reservationen.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Med anledning af den siste ärade talarens yttrande angående antalet vakanser inom flottans sjömanskår, vill jag endast erinra om hvad jag nyss påpekade, nämligen att under loppet af innevarande år blir ett betydligt antal korporaler kompetenta till uppflyttning i underofficerskorpralsgrad, förutom dem, som redan nu ha sådan kompetens. Jag skulle för visso icke ha föreslagit en ökning af antalet löner inom ifrågavarande lönegrad, om jag icke fått upplysning om, att det var många i underbefälsskolan, som skulle blifva färdiga nu i år.

Herr Rydén: Det är belysande för, huru ofullständiga de uppgifter äro, som här lämnas oss, att herr statsrådet endast meddelar, att så och så många komma att under årets lopp blifva kompetenta till uppflyttning. Jag ber emellertid herr statsrådet upplysa om, huru många det är, som komma att *afgå* under loppet af innevarande år, ty om man icke känner den siffran, är den förra uppgiften ingenting värd.

Efter det öfverläggningen nu förklarats afslutad, gaf herr talmannen propositioner på dels bifall till utskottets hemställan i förevarande moment och dels bifall till det förslag, som framstälts i mom. b) af den utaf herrar Thorsson och Rydén vid punkten afgifna reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den först-

nämnda propositionen hafva flertalets röster för sig. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslags följande omröstningsproposition:

*Ang. aflöning
för flottans
kärer och
stater.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 2:o mom. b) af utskottets förevarande utlåtande n:r 5 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det förslag, som framställts i mom. b) af den utaf herrar Thorsson och Rydén vid punkten afgifna reservationer.

Voteringen utvisade 80 ja, men 107 nej, vid hvilken utgång kammaren bifallit hvad herrar Thorsson och Rydén föreslagit i mom. b) af sin vid punkten afgifna reservation.

Mom. c).

Utskottets hemställan bifölls.

Sedan *mom. d)* upplästs, lämnades på begäran ordet till

Herr Starbäck, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Såsom framgår af statsutskottets föreliggande utlåtande hafva ett par reservationer fogats till denna punkt. Den, till hvilken också jag slutit mig, går ut på så godt som afslag på Kungl. Maj:ts hemställan i denna punkt, utom hvad som rör förbättringen af vaktmästarnes löneförmåner. Det var ganska svårt, när man läste statsrådsprotokollet med afseende å denna punkt, att få någon klar uppfattning om hvad saken i själfva verket rörde. Man finner, att en utredning af tillkallade sakkunniga föreligger, på hvilken Kungl. Maj:t hufvudsakligen stödt sig. Denna utredning resulterar uti ett förslag att öka marinintendenturkåren med 22 personer, detta, såsom af de sakkunniga skarpt framhållits, för att få en tillräcklig personal. Detta antal reduceras af Kungl. Maj:t till 11, och i och med denna reduktion torde man hafva rättighet att sätta ett stort frågetecken för, huruvida verkligen ett så viktigt önskemål som det, hvilket de sakkunniga ansågo sig uppnå genom det ökade antal de föreslogo, verkligen vinnes. Jag tillåter mig mycket starkt betvifla detta, och jag tillåter mig betvifla det därför, att i en skrifvelse, som afgifvits ifrån marinförvaltningen, en myndighet, hvilken grundlagsenligt blif-

Ang. aflöning
för flottans
kådrer och
stater.
(Forts.)

vit hörd i detta afseende i likhet med många andra myndigheter, understrykes ytterligare behovet af mycket stor personal inom marinintendenturtjänsten. Men som herrarne finna af reservationen — och det är det första utropstecknet och ett mycket stort sådant för resten, som jag här tillåtit mig göra — har herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet fullständigt, höll jag på att säga, ja, fullständigt åtminstone med afseende på de viktigaste partierna i marinförvaltningens skrifvelse, underlåtitt att på öfligt sätt i referatet af ärendets gång låta innehålltet af denna skrifvelse komma till Riksdagens kännedom. Det är ju visserligen sant, att handlingarna i ärendet bifogats Kungl. Maj:ts proposition och finnas uti vederbörande statsutskottsafdelning, men med kännedom om de hopade ärendenas kraf på riksdagsmännens uppmärksamhet och att man till följd däraf först i sista stund kan börja sätta sig in i de frågor, som skola före till debatt vid närmaste sammanträde i kammaren, förstår ju enhvar, att den omständigheten, att handlingarna finnas tillgängliga på en utskottsafdelning, som nästan dagligen håller på att arbeta, icke kan för hvarje riksdagsman betyda detsamma, som om ett grundligt och ordentligt referat funnes uti statsrådsprotokollet. Jag ber att få konstatera detta, enligt min mening, högst märkliga tillvägagångssätt, desto märkligare, som, efter hvad jag kan förstå — jag har mycket uppmärksamt genomläst marinförvaltningens skrifvelse liksom äfven den vid skrifvelsen fogade reservationen och de randanmärkningar, med hvilka denna reservation är försedd — det för Riksdagens medlemmar hade varit af utomordentligt stor betydelse att få taga kännedom om detta aktstycke.

Den första anmärkning, som marinförvaltningen gör, är den, att den understryker behovet af ökad personal, såsom jag nyss nämnde, och framhåller, att detta behof icke tillgodoses genom det förslag, som nu föreligger på kammarens bord, och att således ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i själfva verket ingalunda råder bot på bristen på personal och sålunda icke kan komma att påskynda inkommandet af vederbörande räkenskaper, som behöfva komma in till marinförvaltningen mycket tidigare, än hvad nu är fallet. Det hafva vi ju alldeles nyss i tidningspressen sett exempel på, ett exempel, som vi troligen under dagens lopp få tillfälle att närmare studera.

Den andra viktiga synpunkten, som marinförvaltningens skrifvelse innehåller, är, att utredning saknas, huruvida mindre kvalificerad arbetskraft kan användas på många af de poster, där man nu föreslår innehafvare af hög marinintendentsrang. Denna del af frågan genomgås ganska grundligt i marinförvaltningens skrifvelse och vinner stöd af ett publiceradtt föredrag, som stått att läsa i tidskrift för sjöväsendet, utgifven af kungl. örlogsmannasällskapet i Karlskrona, där det på tal om arbetskrafterna, särskildt på räkenskapskontoren, framhålles, att den personal, som skulle behöfva anskaffas, borde vara skolad i bokföring; då af denna endast skulle fordras

*Ang. aflöning
för flottans
kåser och
stater.
(Forts.)*

god elementär kunskap i bokföring men ej kunskap i uppläggande af böcker eller boksluts upprättande, torde aflöningen för dessa personer böra sättas till högst 2,400 å 3,000 kr. för år. Som herrarne finna skulle, genom att lägga denna syn på saken, i fråga om en så pass stor personal som denna, hvilken säkerligen kommer att ytterligare ökas, en mycket stor besparing för statsverket kunna genomdrivas. Jag hade för min enskilda del tillfälle att, då frågan om fångvårdsstaten här var före, söka häfda samma synpunkt, och jag tror, att det är med sådana utgångspunkter, som vi verkligen skola kunna få igenom sparsamhet här i landet, men icke genom att snåla in på platser och draga in så många sådana som möjligt, där de verkligen behövas, men aflöna dem 2 å 3 gånger mer än som behöfves.

Men det finnes en annan synpunkt härvidlag, som enligt min mening är ändå mera bärande, och den sammanhänger också med sparsamhetssynpunkten, och det är sparsamheten för individen. Riksdagen har — och jag ber om ursäkt, om jag något upprepar, hvad jag tillät mig yttra, när det gällde fångvårdsstaten — i tvenne afseenden sökt att grundlägga en sådan princip för första statsmaktens åtgöranden. Först gällde det inskränkning af studietiden vid universitetet och sedan gällde det att genom realskoleexomens inrättande bereda möjlighet för den enskilde att så snabbt som möjligt komma i kontakt med det praktiska lifvet och därigenom snabbast möjligt lära sig att själf förtjäna sitt uppehälle och få respekt för penningen; på detta sätt ville man fostra medborgarne till sparsamhet. Men den första statsmakten har egentligen icke, enligt hvad jag kan finna, vårdat sig synnerligen om, hvad Riksdagen i sitt beslut och sin skrivelse bestämdt uttalat sig för. Ett exempel härpå gaf förslaget om fångvårdsstyrelsens omorganisation. Ett annat exempel hafva vi här i dag. Jag skulle vilja framställa en fråga, nämligen hur det ställer sig, om man jämför det föreliggande förslaget med hur det möjligen skulle komma att te sig, om realskoleexamen lades till grund för marinintendenternas kompetens. Å ena sidan hafva vi studentexamen med sina helt naturliga fortfarande vid sig fästade stora pretentioner på social ställning och därigenom större pretentioner på ekonomiska möjligheter, och efter denna studentexamen tre års kurs i marinintendentskolan och därefter skulle vederbörande komma att tjänstgöra och få betaldt för sin tjänstgöring och bli officers vederlike. Detta gäller i stort sedt hela marinintendenturkåren. Å andra sidan kan man tänka sig, att med realskoleexamen såsom grundval, hvilken examen naturligtvis medför mindre anspråk på social ställning och i följd därpå mindre anspråk på ekonomisk fördel, skulle läggas omedelbart den treåriga verkligen specialiserade marinintendentskursen.

Om sedan de, som genomgått en dylik utbildningskurs, ej omedelbart vore skickade att tjänstgöra såsom marinintendenter, kunde de dock säkerligen genast användas för åtskilliga med marininten-

Ang. aflönning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

denturtjänsten förknippade arbeten och sålunda omedelbart få någon inkomst. Att individen själf skulle vinna på en sådan anordning, tror jag ligger i öppen dag. Men frågan är ingalunda utredd, men om den det blir, tror jag, att denna utredning skall bevisa riktigheten af hvad jag här åsyftat och att den skall klargöra, huruvida icke en dylik utbildning skulle lända själfva saken, själfva marinintendenturen till större gagn än om man följer det förslag, som nu föreligger. Vi ha i vårt land haft en sedan gammalt rotfästad och enligt min mening synnerligen skadlig veneration för studentexamen; det har varit, som om ingenting annat skulle hos oss kunna leda till en verkligt god social ställning och ekonomiskt betryggad framtid. Riksdagen ville genom sitt grepp med läroverksreformen år 1904, då realskoleexamen infördes, skapa en utgångspunkt för dem, som tidigt måste ut i det praktiska lifvet, då deras ekonomi icke tillåter dem att syfta till de högst aflönade posterna, som förutsätta akademisk vare sig juridisk eller humanistisk bildning. Men då är det enligt min mening också nödvändigt, att Riksdagen ser till, att dess intentioner i detta afseende verkligen vårdas af den första statsmakten och icke alldeles skjutas å sido.

Det är således, herr talman, enligt min uppfattning en synnerligen bred och djupgående principiell fråga, som ligger innesluten i reservationen. Hvad själfva det ärende angår, som nu föreligger och vid hvilket denna reservation är knuten, så vill jag först och främst påpeka det sakförhållandet, att någon utredning icke förefinnes, huruvida ej realskoleexamen skulle för de allra flesta af nu ifrågasvarande befattningar kunna vara tillräcklig såsom underlag, och till följd däraf är naturligtvis äfven den uppfattning, för hvilken jag här gjort mig till tolk, än så länge ovedersagd. Denna sak kan icke klargöras annat än genom en ny utredning med den utgångspunkt, som jag här angifvit. Jag är öfvertygad om, att en dylik ny utredning skall äfven från sparsamhetssynpunkt visa sig vara synnerligen lycklig.

Och om man nu till äfventyrs säger, att personalen *måste* ökas, och att det är fara i dröjsmål, så tror jag verkligen icke, att den faran är så stor. Precis samma fara förefanns förra året, lät vara att ett års ytterligare uppskof ju ökar behofvet af ny personal. Men då Kungl. Maj:t förra gången kunde taga tillbaka sin första framställning och ersätta den med status quo plus en möjlighet att inkalla tillräckligt med extra personal, så förefaller det mig, som om Riksdagen icke ett ögonblick skulle behöfva tveka om att godkänna denna reservation, som jag nu tillåter mig att hemställa om bifall till.

Vidare anförde:

Chefen för sjöförsvarsdepartementet herr statsrådet greve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att först få redogöra för huru denna intendenturkär tillkom.

År 1902 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté, som afgaf ett förslag till den dåvarande »flottans civilstats» omändring till en intendenturkå. Denna kommitté beräknade antalet platser i den rena intendentur-tjänsten till 68 och förutsatte då, att under de närmaste åren skulle tillkomma ytterligare 5 platser, hvarjämte kommittén anförde, att ungefär 16 tjänstemän af lägre utbildning skulle behövas för fullgörande af intendenturkårens göromål. Detta förslag blef för yttrande remitteradt till bland annat stationsbefälhafvaren i Stockholm och äfven till marinförvaltningen, hvilken tillstyrkte kommitténs förslag, samt, med anledning af hvad nämnde stationsbefälhafvare i sitt yttrande hade anmärkt, att man möjligtvis kunde använda ett större antal tjänstemän utan fullständig utbildning, framhöll, att kommittén nog hade beaktat detta. Sälunda var marinförvaltningen då fullständigt enig om att kommitténs förslag i detta afseende var väl grundadt. Detta var år 1902, och förslaget framlades för följande års Riksdag.

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Kårens numerär, som, enligt den af kommittén föreslagna beräkningen, år 1911 skulle uppgå till 73 personer, fastställdes slutligen af Riksdagen till 62; och så har det sedan varit med några få undantag. Det har dock från början visat sig, att detta antal var för litet. Jag vill nämna, att då denna kommitté uppgjorde sitt förslag, togs icke någon som helst hänsyn till kustartilleriet, som då hade sin egen intendenturpersonal. Emellertid gjordes tid efter annan framställningar om ökande af intendenturkåren. Sälunda blefvo, på marinförvaltningens tillstyrkan, för Riksdagen framlagda och af Riksdagen bifallna förslag om kårens ökande, dels med 2 intender, som skulle tjänstgöra hos beväringbefälhafvarne på stationerna, dels med 5 medlemmar i kåren, afsedda för kustartilleriet — af hvilka dock 3 öfverflyttades från kustartilleriets stat — och dels med 2 intender för annan tjänstgöring. Således kom kåren slutligen att uppgå till det nuvarande antalet, eller 71 personer. Därutöfver hafva upprepade gånger kommit förslag från marinförvaltningen om att kåren skulle ökas, dels på grund däraf att den icke kunde medhinna sina göromål, och dels på grund af att det tillkommit nya kraf på nya befattningar, såsom genom skeppsgossekårens uppsättande i Marstrand, genom förläggandet till Nya Varvet af Älfsborgs detachment af kustartilleriet etc. Sammanlagdt hafva af marinförvaltningen på det sättet föreslagits 8 nya platser. Det senaste förslaget gjordes 1907.

Då jag nämnda år blef statsråd, hade det, också då, varit fråga om en utredning om användandet af intendenturpersonal med lägre utbildning; och det blef mig då tydligt, både att intendenturkåren borde ökas och att en utredning i nyssnämnda hänseende borde göras. Statsrevisorerna hafva äfven sedermera påpekat, att intendentarbetet icke hann fullgöras inom den tid som vederborde. Jag begärde och erhöll 1908 tillstånd att tillkalla sakkunniga för att utreda frågan. Dessa sakkunniga fingo då i uppdrag att se till,

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

huruvida och i hvad mån kåren behöfde ökas, samt särskildt aktgifva på, om icke en del af kårens göromål kunde utföras af personal med lägre kompetens. Äfvenså fingo de sakkunniga i uppdrag att undersöka, om icke en omläggning af lönegraderna borde ske i syfte att åstadkomma en för personalen fördelaktigare proportion mellan antalet tjänster i de olika graderna. Förhållandet är nämligen det, att i de lägre graderna kvarstå en hel del personer med ganska små och otillfredsställande aflöningar.

Nu inlämnade de sakkunniga sitt betänkande förra året, men så sent, att det ej kunde förekomma till behandling vid det årets riksdag. Det var visserligen, såsom den siste talaren anmärkte, upptaget i statsverkspropositionen; men då yttrandena från myndigheterna inkommo så sent som skedde, så ansågs det icke vara skäl att då framlägga förslaget för Riksdagen. Emellertid tillstyrkte de flesta af myndigheterna de sakkunnigas förslag. Afvikande voro blott inspektören för flottans öfningar och marinförvaltningen, marinförvaltningen dock med reservation af marinöfverintendenten. Denne senare ansåg nämligen, att de sakkunnigas förslag i det hela kunde läggas till grund för intendenturkårens ombildning, men att man ju kunde gå in på ett minskadt antal intendentur.

Då frågan kom till beredning i sjöförvarsdepartementet, så kunde jag icke, i likhet med marinförvaltningen, finna, att de sakkunnigas förslag var sådant, att det icke skulle kunna läggas till grund för en ombildning af intendenturkåren; utan på grundvalen af de sakkunnigas förslag och marinöfverintendentens reservation utarbetade jag det nu föreliggande förslaget, hvilket, enligt mitt sätt att se saken, väl torde uppfylla de fordringar, man kan hafva rätt att ställa på ett dylikt förslag såväl i fråga om antalet befattningar som äfven i fråga om beredande åt intendenturpersonalen af en skäligen utkomst; jag menar, att lönerna i förslaget äro så omlagda, att befordringsförhållandena skulle blifva något så när tillfredsställande.

Jag vill nu nämna några siffror, som kanske kunna vara litet belysande för frågan om kårens numerär. Såsom jag nyss yttrade, föreslogs det ursprungligen, det vill säga i 1902 års kommittébetänkande, att det skulle vara 68 medlemmar i marinintendenturkåren vid uppsättningen och dessutom 16 personer med lägre utbildning. Detta vann gillande af marinförvaltningen 1902. Sedan har emellertid marinförvaltningen under årens lopp tillstyrkt ökande af kåren med icke mindre än 15 nya platser, alltså dess höjande till en numerär af 83 personer. Detta antal är t. o. m. större än det antal, som finnes i Kungl. Maj:ts förslag, hvilket slutar på siffran 82.

Vidare har i det nu föreliggande nya förslaget äfven i fråga om intendenturpersonalen med lägre utbildning upptagits en ökning mot hvad som föreslogs 1902. Då var det, som sagdt, föreslagna omkring 16 tjänstemän med dylik kompetens; och här äro nu upptagna 22. Skulle jag räkna i procent, så är de rena intendenturtjänstemännens antal ökad med 28 %, under det att personalen

med lägre utbildning är ökad med 37 %. Jag kan icke finna annat än att de kraf, som framställts rörande ökad användning af personal med lägre utbildning, kunna anses vara tillvaratagna i detta fall.

Den siste ärade talaren gjorde en anmärkning mot mig, att jag i mitt uttalande till statsrådsprotokollet icke i dess helhet intagit marinförvaltningens yttrande i denna fråga. Men jag har där icke heller intagit de öfriga myndigheternas yttrande in extenso, utan endast i utdrag. Skulle jag hafva intagit marinförvaltningens yttrande, så skulle jag äfven hafva tagit in de andra yttrandena, framförallt den reservation, som af den ärade talaren omnämndes.

Jag tror, som sagdt, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt skulle tillföra marinintendenturkåren tillräckliga arbetskrafter, för att den skulle kunna fullgöra sina åligganden.

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Jag ber att till en början få göra ett par erinringar till den kungl. propositionen rörande marinintendenturkåren.

Jag vill då säga, att jag tror, att det skulle hafva varit lyckligt, om det uti densamma hade upptagits något högre antal tjänstemän än hvad där föreslås. Anledningen därtill skall jag strax komma till. Det förefinnes nämligen enligt min mening mycket stora möjligheter för att vid flottan åstadkomma en lämplig och god ekonomisk förvaltning. Dessa möjligheter bero i väsentlig mån därpå, att den ekonomiska förvaltningen är, hvad den lokala förvaltningen angår, koncentrerad på hufvudsakligen två platser: de båda flottstationerna. Vid hvar och en af dessa ligger förvaltningen på två händer: förvaltningsdirektionen och varfschefen. Om varfschefens förvaltning skall jag vid detta tillfälle icke alls yttra mig, ty det skulle föra mig något på sidan om det föreliggande ämnet.

Förvaltningsdirektionen vid hvardera stationen utgöres af en officer af kommandörs eller kommandörkapstens grad, tillsatta af Konungen i kommandoväg, därjämte af två militära ledamöter, förordnade af stationsbefälhafvaren, och så slutligen af en intendenturtjänsteman, den s. k. stationsintendenten, jämväl tillsatt af Konungen i kommandoväg.

Häraf framgår, att förvaltningsdirektionen har en öfvervägande *militär sammansättning*, under det att dess åligganden äro *rena intendenturgöromål*. Den största olägenheten är dock de täta ombyten, som äga rum inom förvaltningsdirektionen. Af en undersökning, som jag varit med om att göra beträffande Karlskrona station, omfattande en tidrymd af 4 år, har det framgått, att ordföranden i förvaltningsdirektionen under denna tidrymd har växlat 9 gånger, och de militära ledamöterna 26 gånger. Det är alldeles uppenbart, att en sådan organisation af ett så viktigt och betydelsefullt organ för ekonomisk förvaltning icke kan vara lämplig. Det hade fördenskull varit mycket önskligt, att man i den kungliga propositionen hade kunnat få kännedom om den ställning, som herr statsrådet och chefen

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Ang. aflöning
för flottans
kådrer och
stater.
(Forts.)

för sjöförsvarsdepartementet intager till spörsmålet om en förändrad och ändamålsenlig organisation af förvaltningsdirektionerna vid flottans stationer, hvarom förslag afgifvits. Men härom lämnar den kungl. propositionen ingen som helst upplysning.

För att lämna herrarne ett litet exempel på huru det kan förhålla sig med den ekonomiska förvaltningen inom förvaltningsdirektionerna, skall jag anföra ett enda fall. Herrarne erinra sig utan tvifvel historien om rågupphandlingen i Karlskrona; men den skall jag lämna. Jag skall i stället gå några år längre tillbaka i tiden, till år 1900. Vid den tidpunkten skulle vid Karlskrona station upphandlas ett parti saltadt fläsk om 15,000 kilogram. Förvaltningsdirektionen erhöll då anbud på denna leverans bland annat från två håll, nämligen dels från Ystads svinslakteri, som erbjöd sig att leverera varan till ett pris af 1,09 kr. per kilogram, och dels från slaktaremästaren Karl Pettersson, som begärde ett pris af 1,60 kr. Nu var det så, att då förvaltningsdirektionen hade utfärdat kungörelse angående upphandlingen, densamma hade uppställt bland annat den bestämmelsen, att fläsket skulle utaf leverantören behörigen trikinbesiktigadt transporteras ostyckadt till förrådet, där det i närvaro af legitimerad veterinär i vanlig ordning skulle besiktigas, och i mån som fläsket godkändes skulle det genom leverantörens försorg styckas och under hans ansvar nedsaltas och inpackas i kärl. Detta villkor ansåg sig Ystads svinslakteri icke kunna gå in på, och det af den anledningen att Ystads svinslakteri ansåg, att denna nedsaltning skulle kunna lämpligast försiggå i omedelbar närhet af dess slakteri, på grund af att med dess stora omsättning slakteriet hade anordningar bland annat för fläskets vederbörliga afkylning; men slakteriet erbjöd sig att på egen bekostnad verkställa nedsaltningen under den kontroll, förvaltningsdirektionen funne lämpligt föreskrifva. Det förefaller en vanlig människa som om förvaltningsdirektionen hade bort reflektera på det anbudet. men det gjorde den icke, utan tog det högre anbudet, tog ett anbud, som med icke minde än 51 öre per kilogram öfversteg det lägsta anbudet, som var afgifvet af en för leverans så väl kvalificerad firma som Ystads svinslakteri är. Ägaren af Ystads svinslakteri gjorde i anledning af detta en framställning till Kungl. Maj:t. Öfver den framställningen inforrades marinförvaltningens yttrande. Marinförvaltningen säger då, att marinförvaltningen på grund af de upplysningar, som i ärendet hade förebringats, ansåg, att den af Ystads svinslakteri gjorda anmälan icke borde föranleda annan åtgärd än att, med påpekande af nu vidrörda förhållanden, förvaltningsdirektionen anmodades att vid träffande af aftal om leveranser till flottan med omsorg tillse, att kronans fördel jämväl med hänsyn till leveranspriset behörigen iakttoges.

Kungl. Maj:t ansåg emellertid, att detta var något för lindrigt, och Kungl. Maj:t sade i sitt beslut, att Kungl. Maj:t ville i nåder anbefalla marinförvaltningen att erinra förvaltningsdirektionen om dess *skyldighet* att vid träffande af aftal om leveranser till flottan med

omsorg tillse, att kronans fördel jämväl med hänsyn till leveranspriset behörigen iakttoges. Jag ber kammaren att fästa uppmärksamhet vid den väsentliga skillnad, som ligger i denna marinförvaltningens mening, att förvaltningsdirektionen skulle *anmodas* att vid träffande af aftal om leveranser till flottan *med all omsorg se till*, o. s. v. och Kungl. Maj:ts uppfattning, att det var förvaltningsdirektionens *skyldighet* att tillse detta, och att *för den skull förvaltningsdirektionen borde med omsorg tillse, att kronans fördel iakttoges* o. s. v. Jag har velat anföra detta emedan det enligt min mening är ett talande bevis för, att det kräfvades en förändrad organisation af förvaltningsdirektionerna.

Ett annat spörsmål, hvarom de tillkallade sakkunniga hade att yttra sig, rörde behörigheten för marinintendenturkårens personal att söka anställning i marinförvaltningens civilafdelning. Det ansågs högeligen önskvärdt, att så måtte kunna ske, och för denna mening anfördes enligt min uppfattning tungt vägande skäl. Jag skall emellertid icke besvara kammaren med att anföra de skäl, som härför anfördes. Men hvad jag icke kan underlåta är att anföra några af de skäl, som 1902 års af herr statsrådet nyss omnämnda kommitté anförde till förmån för denna sak. Jag gör det så mycket hellre som i den omnämnda kommittén satt dåvarande amiralitetsrådet Dahlin, nu marinöfverkommissarie och chef för marinförvaltningens civilafdelning, hvilken, enligt hvad för mig uppgifvits, hyste ett mycket lifligt intresse för, att 1902 års kommittébetänkande erhöi den affattning i förevarande hänseende, som det fick. Sedan det påvisats, att det obestriddigen rådde nära frändskap mellan de olika göromålen, hvilka åligga marinintendenturkårens tjänstemän, och de göromål, som förekomma på marinförvaltningens civilafdelning, samt att den skillnad, som förefanns, egentligen bestod i att inom marinförvaltningen bearbetades det material, som marintendenturkåren uppsamlade, så heter det vidare i kommitténs betänkande: »Dessa förhållanden torde vid första påseende synas mana till den slutsats, att förutsättningarna för den ena och för den andra uppgiftens fyllande icke lämpligen kunna vara enahanda. Men vid en närmare undersökning torde en sådan slutsats likväl icke befinnas riktig.

De båda uppgifter, om hvilka nyss talats, afse visserligen olika sidor af den civila administrationen vid flottan, men olikheten kan icke sägas vara väsentlig, den är endast åtskillnaden mellan olika moment i bearbetningen af ett och samma material. Det torde vara naturligt, att de, som varit med om att uppsamla ifrågavarande administrativa material, äfven böra bäst förstå att ordna detsamma, liksom det torde vara oemotsägligt, att den, som känner och förstår innehållet, är bäst skickad att däråt gifva en tjänlig form. Man kan därför icke med fog påstå, att för de göromål i marinförvaltningen, hvarom nu är fråga, akademisk eller juridisk bildning skulle vara viktigare än praktisk förfarenhet i civiltjänsten vid flottan. Och är påståendets riktighet redan under nuvarande förhållanden tveifvelaktig,

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Ang. aflöning
för flottans
kärer och
stater.
(Forts.)

lärer samma påstående få helt och hållet förfalla, därest för nyssnämnda tjänst skulle komma att, såsom kommittén föreslagit, hädanefter krävas en omfattande teoretisk och praktisk utbildning. Den formella eller juridiska behandling, som kan vara erforderlig för de ärenden, hvilka skola beredas inom marinförvaltningens civilafdelning, tillhör det för öfrigt den, som därstädes föredrager dessa ärenden, nämligen amiralitetsrådet, eller advokatfiskalen, eller den afdelning, som har att affatta protokoll och beslut, nämligen kansliet, att ägna dem. Civilafdelningens beredning däremot måste hufvudsakligen afse hvarje ämnes sakliga sida. Enligt hvad som meddelats kommittén, lärer icke heller saknas exempel på, att vid arbeten inom denna afdelning, liksom äfven vid öfriga arbeten, hvilka skolat utföras af marinförvaltningens civila tjänstemän, låtit sig förnimmas bristen på en å egen erfarenhet grundad kännedom om de förhållanden, hvilka utgjort arbetets föremål, en brist, som på intet sätt kan fyllas ens af den högsta juridiska examen.»

Jag skall slutligen be att få anföra ännu en punkt, där det heter: »Får således anses vara ådagalagdt, att personal af den af kommittén föreslagna marinintendenturkåren skulle vara minst lika kompetent till tjänsterna i marinförvaltningens civilafdelning, äfvensom registratorstjänsten, som den personal, hvarmed dessa tjänster för närvarande besättas, så följer likväl däraf endast, att kompetensvillkoren för berörda tjänster böra ändras till öfverensstämmelse härmed. Och därtill inskränker sig äfven hvad kommittén anser för närvarande böra förordas.»

Jag instämmer för min del helt och fullt i dessa synpunkter och antager, att chefen för marinförvaltningens civilafdelning med stor tacksamhet alltså skulle komma att mottaga arbetskraft med erforderlig sakkunskap från marinintendenturkåren, enär han tidigare haft ett så lifligt intresse för just den saken. Det förhåller sig vidare så, att man i Riksdagen i detta hänseende haft ett principuttalande, som jag icke kan underlåta att i detta sammanhang erinra om. Det heter nämligen i statsutskottets utlåtande nr 176, år 1908, angående omorganisationen af marinförvaltningen: »Med hänsyn till det nära samband, som måste äga rum mellan förvaltningsformerna hos centralmyndigheten och de lokala myndigheterna, ligger det utan tvifvel stor vikt uppå, att en blifvande tjänsteman hos den centrala myndigheten, bland hvars uppgifter tillsynen öfver den lokala förvaltningen och granskningen af dess resultat intaga ett framstående rum, sättes i tillfälle att vinna åtminstone en allmän inblick i förvaltningsärendenas behandling hos de lokala myndigheterna och ett genom åskådning bildadt begrepp om föremålen för dessa myndigheters redogörelser.» Nu är det visserligen sant, att då förutsattes det, att de personer, som skulle tjänstgöra på marinförvaltningens civilafdelning, skulle tillfälligtvis tjänstgöra på stationerna; men jag tror, liksom 1902 års kommitté, att afsevärdt mera stod att vinna för marinförvaltningen, om tjänstemännen i marinintendenturkåren bereddes

möjlighet att söka platser inom marinförvaltningens civilafdelning. Att den personal, som på så sätt öfverginge från marinintendenturkåren till marinförvaltningen i och med detsamma icke skulle kvarstå i kåren, är en själffallen sak.

Efter dessa erinringar skall jag nu tillåta mig att öfvergå till de reservationer, som finnas fogade vid statsutskottets betänkande under den nu föredragna punkten. Hvad då först angår den af herrar Thorsson och Rydén afgifna reservationen, så afser den en nedsättning af antalet marinintendenter med fem. Af hvad jag redan sagt, framgår, att jag för min del icke kan biträda någon nedsättning. Reservanterna ha icke alls angifvit, hvilka befattningar de anse skulle kunna lämpligen indragas; men det gör detsamma, man vet i alla fall, hur indragningarna skola verka. Det ligger i själfva organisationens natur, att det blir räkenskapskontoren, som komma att drabbas af personalminskningen, därför att det är därifrån, som personer kommenderas till olika befattningar, och det är räkenskapskontoren, som utgöra så att säga reserven.

Nu blir det viktigaste spörsmålet: innebär Kungl. Maj:ts förslag för riklig personal för dessa kontor? Jag ber då först att få erinra, att dessa kontor ingalunda äro räkenskapskontor i vanlig mening. De borde egentligen kallas räkenskaps- och revisionskontor. Där skola varfvens redogörelse undergå revision. Deras primäruppgifter bearbetas och bokföras. Hvad det arbetet innebär, kan man få en viss uppfattning om, då jag tillåter mig meddela, att antalet arbetare å flottans varf vid slutet af år 1908 utgjorde vid Karlskrona station 1,251 man och vid Stockholms station 638 — allt förutom förmän, befäl och den del af flottans manskap och underbefäl, som tidvis äro anställda vid varfven. År 1906 utbetalades för leveranser till varfvet i Karlskrona 1,665,000 kronor och i Stockholm 1,025,000 kronor. Dessa siffror synas mig kunna ge en inblick i, att de redogörelser och de likvidationer, som skola granskas, äro ganska omfattande. Härtill kommer revisionen af de i och med de ökade rustningarna och fartygsexpeditionerna alltjämt svällande fartygsredogörelserna. Dessa utgjorde år 1907 ensamt vid Karlskrona station 179 stycken. Vidare skola på räkenskapskontoren granskas redogörelserna från flottans sjukhus och från kustartilleriet med undantag af fästningsförvaltarens materialuppbörd. För detta arbete kräfvades oundgängligen personal med fullständig kändedom om författningar och reglementen för marinen i dess helhet.

Jag vill också erinra om, att vid Karlskrona station år 1907 företagna revisioner föranledde ej mindre än 66 anmärkningsakter. Men oafsedt de fall, då egentliga anmärkningar göras, inträffar det understundom, att revisionen anser, att en åtgärd, som visserligen icke i och för sig kan kallas reglementsstridig, dock är af den art och beskaffenhet, att den påkallar en erinran, och då har man vid revisionen införd den praxis, att i sådana fall aflåta en vördsam promemoria till vederbörande chef, d. v. s. i en del fall till varfschefen,

*Ang. aflöning
för flottans
kärer och
stater.
(Forts.)*

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

i andra fall stationsbefälhafvaren. En dylik promemoria låg exempelvis till grund för den anmärkning, som förlidet års statsrevisorer tilläto sig att framställa i anledning af en utbetalning på 750 kronor, utgörande ersättning för skada, som försakats af jagaren Magnes svallvågor vid färd i Stockholms skärgård. Om man ser efter, hvad revisionen därvidlag säger, så har den sagt det, att den icke funnit denna utbetalning författningsstridig, men att det hade synts revisionen vara mindre lämpligt, att icke blott bedömandet af kraf-målen befogenhet utan äfven friandet och fällandet i fråga om enskildt ansvar förlägges hos den, som eventuellt själf kan vara ersättningskyldig, men att föreskrifter saknas angående de grunder efter hvilka behörigheten af en dylik utbetalning skall pröfvas. Jag har tillåtit mig att erinra härom för att sålunda söka klargöra, hvilken vikt som denna revision i sig innebär.

Ja, så ha vi då den reservation, som är afgifven af herrar Berg och Starbäck, och till hvilken herr Starbäck nu yrkat bifall. Denna reservation går som bekant ut på rent afslag på hvad Kungl. Maj:t i detta afseende begärt, och detta på den grund att billigare arbetskraft, enligt motinärernas förmenande, borde kunna komma till användning vid vissa af dessa befattningar, hvarjämte reservanterna anse, att realskoleexamen skall läggas till grund för inträde i marinintendenturskolan. Hvad nu denna senare sak angår, så föreligger den icke under denna punkt. Det synes mig, som om reservanterna snarare borde söka få till stånd en förändring med afseende på villkoren för inträde i marinintendenturskolan. Emellertid skall jag tillåta mig att något närmare ingå på denna sak.

Det nuvarande utbildningsprogrammet för marinintendenter började tillämpas 1904, och då kursen är 3-årig, utexaminerades alltså de första marinintendenterna 1907 på hösten. Den första årgången har sålunda varit i tjänst i två år. Då förefaller det mig verkliggen, som om starka skäl talade för att icke redan nu rubba grunderna för intendenternas utbildning. Man bör väl samla någon längre tids erfarenhet om verkningarna af den nuvarande utbildningen, innan man förkastar densamma. Om jag, som genom upprepade besök i skolan sökt bilda mig en uppfattning om den undervisning, som därstädes meddelas, och lämpligheten af den plan, som följes för denna undervisning, skulle säga, att jag funnit denna mycket god och i hufvudsak lämplig, så vet jag mycket väl, att jag icke kan anses vara fackligt omdömesgill i detta afseende, men likväl vågar jag fälla detta lekmannaomdöme.

Jag ber vidare, på tal om realskoleexamen, få erinra, att denna examen dock kan afläggas vid 15 års ålder. Man vinner inträde i realskolans första klass vid 9 års ålder, och om flyttningarna från klass till klass gå normalt, uppnår man alltså, då man lämnar skolan, en ålder af 15 år. Nå, efter en 3-årig kurs vid marinintendenturskolan, skulle marinintendenten alltså vara en yngling om 18 år. Jag hyser verkliggen ett mycket stort förtroende till den ungdomliga

kraften och verksamhetslusten, men detta oaktadt måste jag säga, att det skall vara i rena undantagsfall som man hos en 18 års yngling kan förutsätta den mognad i omdöme och den erfarenhet, som ovillkorligen måste fordras för att åt honom våga anförtro en själfständig befattning af den viktiga och betydelsefulla innebörd, som tillkommer en marinintendent. Helt annorlunda ställer det sig för den realskoleabiturient, som kommer in på ett sådant verksamhetsområde som exempelvis post- eller telegrafverket, ty han får nämligen där arbeta under omedelbar tillsyn af andra äldre och erfarna tjänstemän.

Jag kan ej heller underlåta att i detta sammanhang något vidröra frågan om marinintendenternas befordringsförhållanden. Af vid de sakkunnigas betänkande fogade tabeller framgår, att dessa äro ytterst ogynnsamma. Det måste väl betraktas som något rent af abnormt, att exempelvis en person, med en tjänstetid af 29 år, icke förrän vid 62 års ålder kan beräkna att bli befordrad till marinintendent af första graden. Ända till sagda tid får han sålunda gå med en lön af 2,995 kronor, om han är placerad i Stockholm. Jag ber kammarens ledamöter att göra en jämförelse mellan denna siffra och den, som herr Starbäck här anför, när han talade om, att om man på räkenskapskontoret hade skolade bokförare, så skulle man få aflöna dem med 2,400 å 3,000 kronor. Jag finner icke skillnaden mellan dessa två belopp så betydelsefull och afsevärd, att man ensamt på den grund bör förrycka en ändamålsenlig och god organisation. Och jag ber jämväl att få erinra om, att marinintendenturkårens organisation, enligt min åsikt, icke lämpligen kan vara en för krigsförhållanden och en annan för fredsförhållanden. Organisationen måste vara sådan i fredstid, att den sluter sig så nära som möjligt till den, som kräfvdes i krig. Fredsorganisationen skall, bildligt taladt, vara den knutna handen, och den organisation man får vid mobilisering, skall vara handen öppnad, om jag får uttrycka mig på detta sätt.

Nu torde kanske någon säga: ja, men detta är ju bara ett enstaka exempel. Ja, visserligen, men icke mindre än 15 af de nuvarande marinintendenterna skola få gå med denna blygsamma lön hvarom jag nyss talat tills de uppnått en ålder af lägst 50 och högst 54 år. Att dessa befordringsförhållanden kräfva en rättelse, synes mig alldeles påtagligt, och den Kungl. propositionen afser också att bringa hjälp häruti. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar, att reservanterna Thorsson och Rydén verkligen velat afhjälpa dessa missförhållanden, men däremot beklagligen icke de båda andra reservanterna. Realskoleexamen synes för dem vara den bärande principen, för hvilken alla andra hänsyn måste vika. Hvad betyder för dessa herrar reservanter, om ett antal plikttrogna och lojala tjänstemän ännu ett eller annat år skola få lida ekonomiskt betryck, eller om viktiga försvarsorgan på grund af brist på kompetent personal bringas ur sin funktion? Äfven jag fäster stora förhoppningar vid

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
staler.
(Forts.)*

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

realskoleexamen men att upphöja den till en idol, det vill jag icke vara med om.

Jag anser mig i detta sammanhang böra säga några ord om marinintendenternas lojalitet. De som sitta i statsutskottet veta alltför väl, att när det är fråga om löneroglering och sådant, uppvaktas statsutskottets medlemmar med både muntliga och skriftliga hänvändelser, men jag har mig icke bekant, att en enda marinintendent gjort någon som helst uppvaktning hos utskottet och detta oakadt att den mest intensiva pressfejld har förts sedan månader tillbaka just beträffande den nu ifrågasatta omorganisationen. Marinintendenterna ha, fullkomligt lojala, förhållit sig lugna och detta enligt min uppfattning därför, att de varit medvetna om, att de hade att fylla så stora och viktiga kraf inom statsorganisationen, att Riksdagen icke gärna skulle kunna underlåta att skänka dem den rättvisa, hvaraf de äro så väl förtjänta. Jag vågar också hoppas, att Riksdagen skall komma att bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Det har talats här mycket om billigare arbetskraft och det har framhållits, att ingen utredning härutinnan ägt rum. Jag skall icke trötta kammaren med att upprepa hvad de sakkunnige sagt i detta hänseende. De hafva emellertid uttalat sig på sidan 42 i det afgifna memorialet, och deras uttalande går ut på införande af billigare arbetskraft. De säga, att endast under denna förutsättning har det varit dem möjligt att minska antalet af de befattningar, hvilka nu beklädas med 15 marinintendenter, och dessa befattningar skulle sålunda hädanefter bestridas med billigare arbetskraft, nämligen af personer med lägre intendenturutbildning. Äfven värnpliktiga böra användas. Och billigare arbetskraft än värnpliktiga som skrifbiträden, lär icke stå staten till buds, och det synes vara en högst viktig angelägenhet, att ett tillräckligt antal värnpliktiga uttoges till detta ändamål. Jag har själf varit i tillfälle att iakttaga, huru dessa skrifbiträden med mycken flinkhet skött både skrif- och räknemaskin.

Jag skall icke nu vidare trötta kammaren, men anhåller på grund af det anförda, att kammaren måtte bifalla Kungl. Maj:ts och statsutskottets samstämmande förslag.

Herr Starbäck: Ja, herr talman, huru viktigt detta ärende enligt min uppfattning än är, torde det dock icke vara af den betydendet, att man vid behandlingen af detsamma kan draga alltför stora växlar på kammarledamöternas intresse och uppmärksamhet. Men jag vågar dock taga till orda än en gång, därtill föranledd såväl af herr statsrådets anförande som af den siste ärade talarens.

Till den förre ber jag att få säga, att den kommentar, som jag har att göra beträffande hans anförande, är egentligen den, att det icke varit min mening, att marinförvaltningens skrifvelse i detta ärende skulle in extenso här meddelas, lika litet som det varit min mening att alla de andra i detta ärende hörda myndigheternas utlåtanden skulle in extenso införas. Men jag har i egenskap af statsutskotts-

ledamot vänjt mig vid, att när jag läser ett statsrådsprotokoll få en klar öfversikt af huru de olika sakkunniga myndigheterna ställa sig till en viktig fråga. Regeringen har, åtminstone under min riksdagsmannatid, uppfattat detta som en skyldighet, och jag kan icke finna annat än att detta är ett sätt att underlätta den enskilde riksdagsmannens och utskottsledamotens arbete, som är all ära värdt. Och skall det verkligen bli så, att man, så snart en skrifvelse från en myndighet har en från vederbörande statsråd afvikande mening, skall vara tvungen att gå och söka den i själfva handlingarna och icke kunna se den i statsrådsprotokollet, så kommer det verkligen att betunga riksdagsmännen med ett arbete, som sannerligen de hopade göromålen tala för att vi skola undanbe oss.

Om herr Nilsons anförande kunde synnerligen mycket vara att säga, men jag skall inskränka mig till att taga fasta på en sak, som för honom synes vara den viktigaste. Den står i de sakkunnigas utredning på sidan 57: »Enligt det åt oss lämnade uppdraget tillkommer det också oss att taga under ompröfning sättet för förbättrandet af befordringsutsikterna för marinintendenturkårens personal. Vi hafva förstått vårt uppdrag så, att, då någon förändring i grundorganisationen af kåren ej varit ifrågasatt och ej heller synt oss böra ifrågasättas, den förbättring af befordringsutsikterna, som vi enligt det ofvanstående ansett erforderlig, bör byggas på basis af den nuvarande organisationen.» Alltså, befordringsutsikternas förbättring, det är nummer ett, och huruvida en i ekonomiskt och öfriga hänseenden lämplig omorganisation bör äga rum, är en synpunkt, som icke ägt något värde för utredningen. Jag klandrar härför icke de sakkunniga, men jag anser, att det är synnerligen olyckligt, att när en så viktig uppgift lämnas åt vissa personer, det direktiv, som gifves af statsrådet, icke innehåller ett klart uppdrag: »Se till, mina herrar, om icke omorganisationen kan läggas så, att därmed tydliga besparingar och i öfrigt lämpliga anordningar vinnas.» Jag har icke den uppfattning som den siste ärade talaren tycktes vilja hos mig förutsätta, att det icke spelar någon roll, om ett antal lojala, utomordentligt dugande och framstående tjänstemän få gå och vänta på en välförtjänt befordran, men vid de många löneregleringar, som jag dock har varit med om, har man, äfven där omorganisationen varit sådan, att en nästan från grunden fullständig omläggning af ämbetsverket eller af förvaltningen i visst afseende ägt rum, dock genom öfvergångsbestämmelser eller på annat sätt funnit möjlighet att tillgodose hvarje berättigadt kraf från de dåvarande tjänstemännens sida.

Jag kan omöjligen komma ifrån, att just denna fråga om realskoleexamen är af en så viktig principiell innebörd, att det är olyckligt, att den icke fått vara med vid denna i öfrigt — det vill jag gärna medgifva — synnerligen förtjänstfulla utredning. Herr Nilson sade: »Realskoleexamen kan tagas vid 15 års ålder, därefter fordras tre års kurs vid marinintendenturskolan, och således kan en 18-års yngling stiga ut i praktiken. Jag har visserligen all aktning», säger

*Ang. afövning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

han vidare, »för den undervisning, som meddelas i realskolan och så vidare, men jag kan icke tro, att en person vid de åren kan vara lämpad för ett sådant värf som detta.» Ja, men skulle det icke kunna tänkas, att de tre år, som han härvidlag vinner i minskad gymnasiebildning — och ej att förglömma minskad skuldbörda, skulle kunna ersättas genom rent praktisk tjänstgöring vid marinintendenturkåren? Skulle det verkligen vara nödvändigt, att han använder dessa tre år till att läsa åtskilliga ämnen på gymnasiets olika ringar, hvilka icke äga tillnärmelsevis den betydelse för hans blifvande gärning, som hvad han får lära dels i marinintendenturskolan och dels genom att tidigt komma ut i praktiken. Ett af de allra viktigaste ämnen, som fordras för en dugande intendent, nämligen varukänneedom, som är nödvändig för att kunna bedöma en varas beskaffenhet, är nästan fullständigt uteslutet från all undervisning i gymnasiet, och en latinstudent saknar äfven de kunskaper i lefvande språk, som möjligen skulle anses vara lämpliga såsom kompetens för en blifvande intendenttjänsteman. Nej, studentexamen såsom grundläggande för sådana praktiska värf som detta bör såvidt möjligt utbytas mot realskoleexamen och direkt på realskoleexamen byggd särskild undervisning och praktisk tjänstgöring.

Vidare säger herr Nilson: »Billigare biträden än de värnpliktiga lär staten icke kunna få.» Nej, det är nog alldeles säkert och förmodligen kunna vi aldrig komma ifrån att använda de värnpliktiga till skrifbiträden, särskildt naturligen sådana, som på grund af fysisk otjänlighet bättre ägna sig att sitta vid skrifpulpeten än tjänstgöra i militära öfningar, men hufvudändamålet med de värnpliktigas utbildning är väl i alla fall, att de skola lära sig försvara landet, och om man då kan få deras arbetskraft ersatt med en lika billig, som samtidigt förbereder till fortsatt utveckling på en bestämd bana, så kan jag icke finna annat än att detta är bättre. Jag anser mig således icke ha fått höra något så viktigt skäl emot min uppfattning, att jag kan känna mig hågad att ändra mening.

Att marinförvaltningen enligt den här gjorda framställningen öfvergifvit sin förra ståndpunkt må nu vara sant — det är för öfrigt en sak, som jag verkligen icke haft tid att sätta mig tillräckligt in i — men det spelar för mig icke den ringaste roll. Det händer ju understundom, att man ändrar mening. Jag har själf en gång suttit i en kommitté för att utreda kompetensfordringarna för inträde i skogshögskolan och ansåg då, att studentexamen borde fordras, men om jag, när en gång denna fråga kommer att ligga före i Riksdagen, har tillfälle att uttala min mening, är jag ganska viss om, att jag ändrat den så, att jag kommer att tala för, att realskoleexamen skall läggas till grund äfven där. Jag har sålunda icke blifvit öfvertygad, att min ståndpunkt är oriktig, utan ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Då ett ärende af

denna omfattning föreligger till bedömande för en person, som icke är fackman, är det klart, att man går till de handlingar, i hvilka myndigheterna på det förberedande stadiet af ärendet yttrat sig. Här föreligger ju saken så, att år 1903 nyskapades den organisation af flottans intendenturkår, som nu är gällande. Sedan denna organisation tillkom, har vid flera olika tillfällen framhållits behovet af ökad arbetskraft inom marinkåren, men det har också framhållits, att man så långt som möjligt skulle försöka att tillgodogöra sig mindre kvalificerad arbetskraft på platser, där detta med fördel kunde låta sig göra. Detta har väl varit en af anledningarna till, att sakkunniga blifvit tillsatta med uppdrag att uppgöra och framlägga förslag till en ny omorganisation af marinintendenturkåren. När detta förslag förelagts de myndigheter till pröfning, hvilka grundlagsenligt skola behandla detsamma, så ha hos dessa myndigheter yppat sig, jag höll på att säga, lika många meningar som myndigheterna äro. Äfven om myndigheterna i stort sedt erkänna behovet af ökad personal, har det ändock gjorts så många erinringar från den ena myndigheten emot en plats och från den andra myndigheten emot en annan plats, att den, som genom dessa utredningar skall bilda sig en uppfattning om hvilka tjänster, som oundgängligen kunna vara behöfliga, sannerligen får ett mycket svårt arbete och en synnerligen invecklad uppgift. Jag har här uppgjort en liten tabell, och af denna framgår att bland de intendentsbeställningar, som sakkunniga föreslagit, icke mindre än 23 blifvit attackerade af de myndigheter, som yttrat sig i ärendet. Marinförvaltningen och inspektören för flottans öfningar till sjöss ha icke haft något att erinra mot sakkunnigas förslag, att hos den sistnämnde inrätta en intendentsbefattning, men om förslaget i andra delar ha dessa myndigheter yttrat sig synnerligen kritiserande. Ehuru det, som jag nämnde, är alldeles omöjligt att ur dessa yttranden bilda sig en bestämd mening, finnes det dock en gemensam underström i dem samtliga, och det är ett betonande af, att det kan användas *billigare arbetskraft på vissa poster*. Öfriga myndigheter, som yttrat sig, ha så mycket kraftigare reagerat mot förslaget att anställa en intendent hos chefen för flottans öfningar till sjöss. Emellertid är det alldeles omöjligt för en person i min ställning att bedöma, i huru stor utsträckning arbetskraft af mindre kvalificerad natur kan användas på åtskilliga poster, om detta skall ske enligt de sakkunnigas förslag efter myndigheternas önsknningar eller efter det af Kungl. Maj:t förordade. Kungl. Maj:t har, såvidt jag kan finna, stödt sina indragningar hufvudsakligen på chefens för intendenturkåren yttrande, och han borde ju vara den mest sakkunnige bland dem, som uttalat sig i denna fråga. Men när jag läser ett konstitutionsutskottsbetänkande af i fjol, så finner jag, att herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet till chef för intendenturkåren utnämnt en person, som inte har den ringaste intendenturutbildning. Hur skall jag då som lekman kunna döma om, huruvida Kungl. Maj:ts förslag är väl af-

Ang. aflöning
för flottans
kärer och
stater.
(Forts.)

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

vägd, då detsamma är grundadt på framställning från en person, hvilken kompetens i frågor af denna art så sent som i fjol ifrågasattes och hvars yttrande i denna fråga afgifvits ett par tre månader efter det han tillträd den omstridda chefsplatsen. Då man således ser, att de myndigheter, som afgifvit utlåtanden, varit så ytterst oeniga, är det särdeles svårt att bevilja ens det antal, som Kungl. Maj:t föreslagit, men å andra sidan synes det tillräckligt framgå af alla dessa myndigheters utlåtanden, att det förefinnes ett visst behof äfven af kvalificerad arbetskraft. Under sådana förhållanden har jag funnit mig föranlåten att i så måtto biträda Kungl. Maj:ts förslag, att jag vill biträda själfva organisationsplanen. Men i stället för de af Kungl. Maj:t föreslagna elfva nya beställningarna vill jag för min del icke bevilja mer än sex och vill alltså inskränka det af Kungl. Maj:t föreslagna antalet intendentur tjänster med fem. Kungl. Maj:t har i motiveringen till sitt förslag grundat den gjorda fördelningen af intendentur tjänster på den uppfattningen, att man skall så nära som möjligt ansluta antalet intendentur i de olika graderna till antalet officersbeställningar för att inom intendenturkåren skaffa bättre befordringsmöjligheter, än hittills funnits. Det är nämligen ovedersägligt och af alla oemotsagdt, att intendenturkåren hittills haft sämre befordringsmöjligheter, än fallet varit inom flottans officerskår. Jag har stödt mitt resonemang angående en inskränkning af antalet därpå, att de sakkunniga ifrågasatt, att man vid materialförrådet skulle kunna inskränka de biträdande intendenternas antal med tre. Detta har Kungl. Maj:t icke kunnat villfara, utan vill behålla två intendentur utöfver hvad de sakkunniga föreslå. Det synes mig, att då de sakkunniga i detta hänseende yrkat på en inskränkning med två intendentur, man bör med godt samvete kunna yrka bifall till denna inskränkning.

Mot anställande vid flottans sjukhus i Karlskrona af en intendentur utbildad person har äfven gjorts erinran, och det synes mig, att, om man har en intendent vid en sjukstation eller en syssloman vid en privat sjukanstalt, göromålen för bägge dessa väl äro någorlunda enahanda, och kan man i det ena fallet anställa en civil person utan intendentur utbildning, bör väl äfven i det andra fallet en sådan kunna anställas. Här bör lämpligen kunna användas en pensionerad underofficer. Liksom det är min lifliga öfvertygelse, att Riksdagen handlade klokt, om den toge myndigheterna på ordet och anställde pensionerade militärer inom sådana anställningar inom här och flotta, där dessa lämpligen kunde användas, civilanställningsfrågan blefve då på ett praktiskt sätt ordnad.

Detta är sålunda tre beställningar. mot hvilka direkta erinringar gjorts.

Men vidare har från marinförvaltningen gjorts erinran mot två intendentur befattningar vid varfschefens civilexpedition, två vid beväringbefälhafvarens expedition och två i kassan, med framhållande af att de icke behöfva vara intendentur. Jag vågar, som jag sagdt, icke

ingå på ett noggrant bedömande af dessa olika värdesättningar, men jag tror, att hvem helst som vill ställa sig på en förnuftig ståndpunkt och som å ena sidan icke vill inrätta flera tjänster, än som oundgängligen äro af nöden, och å andra sidan vill tillgodose de mest trängande behofven, gör klokast i att gå med på det förslag, som vi i reservationen tillåtit oss framställa.

*Ang. aflöning
för flottans
körer och
stater.
(Forts.)*

Det meningsutbyte, som här fördes mellan herr Starbäck och herr Nilson i Örebro om kompetensvillkoren, skall jag icke ingå i någon närmare pröfning af. För min del har jag den uppfattningen, att, så långt som möjligt är, den menige mannen, som börjat i lägsta graden som vanlig soldat, vare sig i armén eller flottan, bör hafva möjlighet att arbeta sig upp till högre befattningar, om han därtill visar nödiga egenskaper, oberoende af, om han kan framlägga betyg öfver realskoleexamen eller studentexamen eller icke. Då jag har denna uppfattning, är det helt naturligt, att jag icke kan tillmäta frågan om realskoleexamen eller studentexamen såsom kompetensfordran så afgörande betydelse, att jag därpå vill grunda ett yrkande om afslag på frågan i dess helhet. Därför tillåter jag mig, herr talman, yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den reservation, som jag jämte herr Rydén tillåtit mig foga vid denna punkt.

Herr Nilson i Örebro: Jag må säga, att jag beträffande kompetensfordran skulle kunna i det väsenliga ansluta mig till de synpunkter, som den siste ärade talaren framhållit. Jag begärde emellertid icke ordet därför, utan emedan jag icke kan låta ett uttalande af min ärade vän i statsutskottet, herr Starbäck, stå alldeles oemotsagdt, icke för egen del, utan därför, att jag har kamrater bland dessa s. k. sakkunniga.

Herr Starbäck yttrade, att vi satt befordringsförhållandena i första rummet, och han anförde som stöd för detta yttrande ett uttalande på sidan 57 i betänkandet. Redan den omständigheten, att uttalandet stod så långt fram i betänkandet som på sidan 57, anser jag vittna om, att citatet var oriktigt. Men ännu klarare framgår det af det förhållandet, att hela detta kapitel, där detta citat förefinnes, rör sig om befordringsförhållandena. Då man håller på att utreda frågan om befordringsförhållandena, synes det mig vara i sin ordning att tala därom. Nu hafva vi om själfva det uppdrag, som var oss anförtrodt, yttrat något, som står tidigare i betänkandet. Detta har herr Starbäck kanhända icke läst. Jag förmodar, att det är någon mot förslaget afvoigt stämnd person, som fäst herr Starbäcks uppmärksamhet på det uttalande, han citerade. Här står emellertid: »Då sakkunniga för verkställande af en utredning i fråga om flottans och kustartilleriets upphandlings- och entreprenadväsende m. m., enligt oss lämnadt meddelande, ännu föreslå dels en förändrad organisation af förvaltningsdirektionen vid stationerna, dels införande af förändrad kontroll i fråga om stationernas kassaväsende, hafva vi vid beräklandet af den erforderliga numerären för marinintendentur-

Ang. aflöning
för flottans
kärer och
stater.
(Forts.)

kåren för samtliga de göromål, som enligt vår mening böra af kårens personal bestridas, tagit nödig hänsyn till detta förslag. *Redan i detta sammanhang anse vi oss böra omnämna, att vi i enlighet med vårt uppdrag tagit under noggrant öfvervägande möjligheten af att för vissa till flottans intendenturväsende hörande göromål använda personal med lägre intendenturutbildning, och hafva vi därvid kommit till den åsikten, att en sådan anordning kan vidtagas. I det efterföljande komma vi fördenskull att särskildt under rubriken »B. Personal för lägre intendenturgöromål» å sid. 42 afhandla ej mindre de göromål, som åt sådan personal böra kunna anförtros, än äfven det erforderliga antalet och organisationen m. m. af densamma.*

I öfverensstämmelse med hvad ofvan anförts rörande intendenturpersonalens användande och under den förutsättningen, att jämte intendenturpersonal af kårens grader tillgång finnes på biträdande personal med lägre intendenturutbildning, har det synts oss oundgängligen nödvändigt, att intendenturbefattningarna vid stationerna, å fartygen och vid kustartilleriet besättas med personal af förstnämnda slag till det antal, som i närlagda bil. 2 finnes angifvet.»

Därefter ingå vi på en motivering för hvarje särskild befattning, som erfordras, och det är den första delen af vårt betänkande. Jag måste fördenskull inlägga en bestämd, om också vördsam, gensaga mot den uppfattning i detta hänseende, för hvilken lektor Starbäck tillåtit sig gifva uttryck.

Nu vill jag med afseende på hvad den siste talaren yttrade i fråga om materialförrådet, tillåta mig erinra om, att vi visserligen föreslagit, att de två biträdande intendenterna vid materialförrådet skulle indragas. Jag anser emellertid sanningen kräfva det beriktigandet, att vi under sådan förutsättning föreslagit en uppdelning af materialförrådet, hvadan personalen i allt fall skulle hafva blifvit densamma.

Därefter talades här om sjukhusintendenten. Äfven denna sak har marinförvaltningen i sin mycket omtalade kritik vidrört. Det måste ju vara en person, som har den ekonomiska förvaltningen vid flottans sjukhus om hand, därom äro vi alla ense. Frågan är nu, om det är bättre att hafva en civil tjänsteman, som sköter förvaltningen eller en marinintendent. Enligt min mening är det bäst att anställa en marinintendent, ty i händelse af mobilisering kunde denne tagas ifrån sjukhuset och användas på en plats, där en civil person icke kunde användas, hvarunder hans befattning vid sjukhuset däremot kunde fyllas af en civil person.

Då jag nu kommit något litet in på frågan om marinförvaltningens kritik af sakkunnigas förslag, kan jag icke uraktlåta att under några minuter sysselsätta mig med denna kritik. Jag skall göra det endast genom att framdraga ett enda exempel och vill då påpeka, hvad som marinförvaltningen anført rörande vårt förslag att i marin-staben anställa en intendenturtjänsteman. Om denna sak säger marin-

förvaltningen, att det kan ifrågasättas, om icke en reservofficer eller ett civilt biträde kunde anses fylla behovet.

Jag tillåter mig erinra om, att chefen för flottans stab år 1906 begärde ett anslag af 4,360 kronor för anställande af en registrator i staben, för hvilken befattning han ansåg, att en reservofficer lämpligen borde ifrågakomma. *Marinförvaltningen ansåg då behovet af en sådan tjänsteman vara styrkt, men ansåg olämpligt att i denna befattning använda en reservofficer. Marinförvaltningen ansåg i stället, att en marinintendent borde anställas i staben. Chefen för flottans stab gjorde då erinringar mot marinförvaltningens åsikt, men bemöttes af marinförvaltningen, som ansåg synnerligen lämpligt, att en tjänsteman från marintendenturkåren blefve för ändamålet anställd.* Sedan nu chefen för marininstaben, hvilken i detta hänseende tillstyrkt, hvad de sakkunniga föreslagit, ingått på marinförvaltningens ursprungliga åsikt, hvilken öfverensstämmer med de sakkunnigas åsikt, ifrågasätter marinförvaltningen, om icke hvad af stabschefen ursprungligen föreslagits, nämligen att anställa en reservofficer eller ett civilt biträde, skulle vara lämpligare. Hvad synes Eder, mina herrar? En sak synes klart framgå, nämligen att chefen för marininstaben och marinförvaltningen aldrig kunna enas, om man bör taga en reservofficer med en aflöning af 4,360 kronor eller eventuellt en marinintendent af 2:a graden med 2,995 kronors aflöning. Jag anser, att det icke är skäl att låta dessa myndigheter längre tvista om saken, utan att det är bättre, att Riksdagen bifaller, hvad statsutskottet hemställt, så att marininstaben får den intendenturtjänsteman, hvarom här är fråga.

Jag tillåter mig fortfarande yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Schotte: Herr talman, mina herrar! Den föregående diskussionen synes mig ådagalägga, att det är ganska svårt att afgöra, hvilken väg man här bör gå. Här föreligga flera yrkanden, dels bifall till Kungl. Maj:ts förslag, dels afslag därå för närvarande, dels ock bifall till den reservation, däri en minskning i den af Kungl. Maj:t föreslagna och af statsutskottet tillstyrkta personalen föreslås. Så olika som meningarna varit såväl under denna diskussion som bland myndigheterna och så ofullständigt utberedt och refererad, som ärendet föreligger i propositionen, måste det för en person, som icke haft tillfälle att efter betänkanden och utlåtanden närmare sätta sig in i de olika detaljerna, vara svårt att fatta position i frågan. Sympatierna synas visserligen vara stora för den reservation, däri föreslagits viss reduktion af den upptagna personalen, men att på rak arm biträda denna reservation, synes också vanskligt. Det torde därför vara klokast, att kammaren icke i år binder sig vid ett definitivt beslut rörande ifrågavarande organisation. Det är visserligen beklagligt, att befodringsmöjligheterna vid marinintendenturkåren därigenom fortfarande skola förbli så dåliga som de nu äro; det kommer säkerligen också att möta vissa svårigheter att inom behö-

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Ang. aflöning
för flottans
kådrer och
stater.
(Forts.)

rig tid få utträttadt allt det arbete, som föreligger för denna kår. Men det torde dock icke vara förenadt med allt för afsevärdare risk att låta frågan hvila till ett annat år, hvarigenom man får tillfälle att ytterligare öfverväga den och särskildt taga hänsyn till de synpunkter, som i den af herrar Berg och Starbäck afgifna reservationen framlagts. Jag tror, att detta ärende är af den vikt, att kammaren bör draga sig för att fastslå något, som i vissa afseenden skulle bryta mot principer, som kammaren vid åtskilliga tillfällen häfdat.

Så som frågan nu föreligger, skall jag därför, herr talman, be att få yrka bifall till den af herrar Berg och Starbäck afgifna reservationen.

Herr Thorsson: Herr talman! Det kan enligt mitt sätt att se, vara ganska vågadt att utan vidare afslå det hela, ty det lärer väl icke för någon, som verkligen vill följa med, vara obekant, att här är ett förhållande, som absolut bör ändras, för att man skall kunna få reda och klarhet i de räkenskaper, som omfatta flottanslaget. Icke lärer man väl då påskynda detta genom att nu afslå frågan och utskicka den till förnyad utredning, för att herrarne i flottan en gång till skola blifva i tillfälle att gräla på hvarandra. Jag kan icke föreställa mig, att det skall blifva större enighet mellan det militära och det civilmilitära lägret i denna fråga, om man får ett eller två år till på sig. Tvärtom kommer striden mellan den civila och militära uppfattningen absolut alltmer och mer att skärpas. De militära myndigheterna anse, att den civila förvaltningskåren skall vara en underordnad myndighet och att beställningarna vid denna kår, då det så finnes lämpligt, skola kunna besättas af *militärer*, som icke äro *tillräckligt kvalificerade* att vara *militärer* enligt herrar militärens mening. Jag tror det vara för saken mest gagneligt, om Riksdagen nu fattar beslut i ärendet, vare sig Riksdagen biträder vår reservation eller utskottets förslag. Det vore ej lyckligt om ärendet nu återförvisades.

Då jag tror, att den sak man här vill främja, nämligen en ordentlig ekonomisk skötsel — något som jag för min del vill påstå icke för närvarande finnes — bäst tillgodoses genom att kammaren nu fattar beslut i ärendet i enlighet med den af mig och herr Rydén afgifna reservationen, vidhåller jag, herr talman, yrkandet om bifall till denna reservation.

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Gentemot herr Schottes anförande skall jag be att få säga, att, enligt min uppfattning, ligger det en stor fara i att icke nu göra någonting på detta område, ty det hotar att helt och hållet gå sönder på räkenskapskontoren på grund af den personalbrist, som där finnes. Marinförvaltningen har i sitt svaromål på revisorernas anmärkningar härutinnan erinrat därom, att marinförvaltningen ställt extra personal till räkenskapskontorens förfogande. Men marinförvaltningen säger jämväl, att för de upp-

gifter, som tillkomma räkenskapskontoren, kan icke en sådan extra personal, d. v. s. personer med lägre utbildning, vara tillfyllestgörande. Vill då Riksdagen taga på sig ansvaret för att det med afseende på medelsförvaltningen kan gå sönder? Det synes mig icke vara tillrädligt att påtaga sig ett sådant ansvar.

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Herr Starbäck: Herr talman! Jag ber endast få konstatera, att enligt det af de sakkunniga afgifna förslaget skulle det erfordras en ökning i marinintendenternas antal med 22, enligt Kungl. Maj:ts förslag med 11 och enligt herrar Thorssons och Rydéns förslag med 6 marinintenter. Tro nu verkligen herrarne, att, vare sig vi taga Kungl. Maj:ts förslag eller bifalla den af herrar Thorsson och Rydén afgifna reservationen, detta ärende därmed är bragt ur världen? Nej! Jag är öfvertygad om, att det behöfs mycket större personal än vare sig Kungl. Maj:t eller herrar Thorsson och Rydén föreslagit, och frågan kommer sålunda säkerligen upp igen. Men genom att antaga Kungl. Maj:ts förslag eller herrar Thorssons och Rydéns reservation har kammaren sagt, att vi fortfarande skola använda öfverkvalificerad arbetskraft i strid mot de principer, som fastslogos, då realskoleexamen i och genom 1904 års läroverksreform inrättades. Bättre än att taga vare sig Kungl. Maj:ts förslag eller herrar Thorssons och Rydéns reservation anser jag det vara, om kammaren bifaller den af herrar Berg och mig afgifna reservationen, till hvilken jag fortfarande tillåter mig att yrka bifall.

Herr *Berg* i Stockholm instämde häruti.

Herr Rydén: Herr talman! Då, af hvad herr Starbäck anförde, någon möjligen skulle kunna få den uppfattningen, att jag frångått den mening, som jag alltid konsekvent försökt att häfda här i kammaren, nämligen den, att man skall undvika öfverkvalificerad arbetskraft och göra besparingar, där sådana kunna göras, ber jag att få säga några ord till belysande af den ståndpunkt jag intagit i anslutning till den af mig och herr Thorsson afgifna reservationen. Skillnaden mellan mig och herr Thorsson å ena sidan och herr Starbäck å den andra är den, att herr Thorsson och jag gå ut från den allmänna uppfattningen, att man skall kunna använda personer utan studentexamen, utan realskoleexamen, ja, utan öfver hufvud taget all formell kompetens, såvida de i öfrigt lämpa sig för den ifrågasvarande posten, under det att herr Starbäck — jag erkänner att också han har goda skäl för sin mening — går ut från, att kompetensfordringarna böra sänkas från studentexamen till realskoleexamen. Ja, detta beror på, från hvilken sida man ser saken, ty det finnes goda skäl för båda två. Men jag vill säga, att den ståndpunkt herr Thorsson och jag i detta fall intagit, såvidt jag förstår, innebär en ytterligare möjlighet för folk att arbeta sig fram på en bana i statens tjänst, och detta ha vi i motiveringen till vår reservation

Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

mycket tydligt uttalat. Hvad då angår själfva frågan om, hvilken ståndpunkt som kammaren här lämpligen bör intaga till de olika meningarna, har jag den bestämda uppfattningen att vi böra taga det förslag, som i detta afseende verkligen är det radikalaste gentemot missförhållandena i flottan — det är naturligtvis dem vi böra måtta åt, när det gäller organisationen af marinintendenturkåren. Den minst radikala ståndpunkten är den, som vill bibehålla och lämna kvar alldeles uppenbara missförhållanden, som finnas. Det har under sista tiden kommit fram sådana saker i fråga om förhållandena inom flottan, att man om dem skulle kunna använda mycket starkare epitet, än hvad jag gjort. Herr Palme sade för några år sedan, att det var någonting ruttet inom flottan. Om man skall kunna komma ifrån detta, måste det ske på det sätt, att man stärker den rent civila delen af förvaltningen, intendenturkåren, så att den blir tillräckligt stark att hålla den rent militära delen stängin. Jag tror, att det är viktigt, att vi nu göra någonting, men af de utredningar och den massa projekt, som föreligger, hafva herr Thorsson och jag fått den uppfattningen, att man kan stanna med att bevilja en del af hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Såsom herr Thorsson framhållit, äro de militära myndigheterna knappast på någon punkt eniga, och detta synes gifva vid handen, att man kan göra inbesparingar. Jag tror, att vi hafva fullgoda skäl för vår uppfattning och att kammaren gör klokt i, om den bifaller vår reservation. Den går en medelväg men lämnar icke kvar de missförhållanden alldeles opåtalta, som nu finnas inom flottans förvaltning.

Jag yrkar bifall till vår reservation.

Öfverläggningen förklarades härmed vara afslutad. Herr talmannen framställde nu propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till det förslag, som innefattades i mom. d) af den vid punkten af herrar Thorsson och Rydén afgifna reservationen, och 3:o) bifall till den vid punkten af herrar F. Berg och Starbäck fogade reservationen; och fann herr talmannen det under 1:o) upptagna yrkandet hafva blifvit med öfvervägande ja besvaradt. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen ånyo upptog de båda öfriga yrkandena, af hvilka det under 2:o) angifna nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Äfven härom begärdes emellertid votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående punkten 2:o) mom. d) af statsutskottets förevarande utlåtande nr 5 antager det förslag, som innefattas i mom. d) af den vid punkten af herrar Thorsson och Rydén afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

*Ang. aflöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Vinner nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den vid momentet af Herrar F. Berg och Starbäck fogade reservationen.

Den omröstning, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 86 ja mot 98 nej, hvadan den af kammaren här efter godkända propositionen för hufvudvoteringen blef så lydande:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 2:o) mom. d) af utskottets förevarande utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid momentet af herrar F. Berg och Starbäck afgifna reservationen.

Hufvudvoteringen utvisade 71 ja, men 118 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan bifallit den vid momentet af herrar F. Berg och Starbäck afgifna reservationen.

Mom. e) föredrogs, hvarefter

Herr Andersson i Skifarp yttrade: Med anledning af det beslut, som kammaren fattat vid föregående punkt, ber jag få hemställa, att beslutet angående denna punkt måtte få följande ändrade lydelse: »Att Riksdagen må, med godkännande af förordad minskning i anvisningen för reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna, i riksstaten för år 1911 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, nu 5,670,173 kronor, med 46,068 kronor till 5,716,241 kronor.»

Jag hemställer om bifall till detta mitt yrkande.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll det af herr Andersson i Skifarp framställda yrkandet.

Punkterna 3:o)—5:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. sjöbeväringsvapen-
öfningar m. m.

Punkten 6), angående sjöbeväringens vapenöfningar samt bekläd-
nad och ersättning därför.

Mom. a) och b).

Kammaren biföll hvad utskottet hemställt.

Efter föredragning af *mom. c)* anförde

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Det anslag, som vi nu gå att behandla, omfattar jämväl godtgörelse till ledamöter i inskrifningsnämnder vid sjömanshus, och med anledning däraf tar jag mig friheten yttra några ord.

Redan för ett par år tillbaka fästes genom tidningsnotiser min uppmärksamhet därpå, att det förekom åtskilliga rent af abderitiska förhållanden med afseende på inskrifningarna vid de mindre sjömanshusen. Jag fäste den dåvarande sjöministerns uppmärksamhet därpå och trodde verkligen, att rättelse därutinnan skulle hafva inträdt, men jag har af notiser i tidningarna nu sett, att förhållandena äro desamma som förut, det vill säga, att härvidlag råder ett alldeles märkvärdigt slöseri både med arbetskraft och penningar i förhållande till den valuta, som därmed vinnes. Till belysande af detta skall jag be att få uppläsa ett par tidningsnotiser. Den ena är ur en stockholmstidning i våras och lyder så:

»På rådhuset i Jönköping hölls häromdagen mönstrings- och inskrifningsförrättning af värnpliktige, lydande under Jönköpings sjömanshus. En väldig mobilisering var för denna anledning anordnad, berättar Jönk.-P:n. En särskild kommission från flottan, bestående af en kommandörkapten, en kapten, en läkare, en auditör och en underofficer hade sänts dit. Till denna tillkommo vid mönstringstillfället två af landstinget utsedda ledamöter samt härvarande sjömanshus ombudsman.

Och nära hade dock varit, att hela mönstringen ändock blifvit om intet. Ty ej en enda mönstringsskyldig från sjömanshusets distrikt infann sig till densamma! Lyckligtvis tillstädeskommo och mönstrades andra sjömanshus tillhöriga fem värnpliktiga, och detta gjorde, att kommissionen slapp att fara från staden med oförrättadt ärende.»

En annan notis förekom i en östgötatidning och lyder så:

»*Slöseri med kraft eller hvad?* Vid inskrifningsförrättning i torsdags med de värnpliktiga, som höra till Vadstena sjömanshus, befriades 3 ynglingar och godkändes 1. Vid denna minimala förrättning närvaro en kommandörkapten, en kapten, en läkare, en notarie, en ombudsman, två bisittare i nämnden och en konstapel — 8 personer med en half pojke på hvar och en.»

Ja, nog kunna vi väl i alla fall vara ense om, att de där tillställningarna äro rent af löjliga och att någonting bör göras för att

få ändring härutinnan. Huru denna ändring skall ske, tillkommer ej mig att säga eller föreslå. Men nog förefaller det mig att vara ganska enkelt att laga så, att dessa inskrifningsförrättningar skulle kunna förrättas samtidigt eller möjligen omedelbart före eller efter inskrifningsförrättningarna för det till armén hörande manskapet. Och jag hoppas, att, då uppmärksamheten af mig nu blifvit riktad på detta förhållande, rättelse härutinnan måtte komma till stånd. Huruvida den kan ske endast i kommandoväg, lämnar jag därhän. För min del tror jag, att den jämväl påkallar ändring i värnpliktslagen. Men äfven om så skulle vara, så hoppas jag, att herr statsrådet icke måtte underlåta att föreslå den i så fall erforderliga ändringen.

Ang. sjöbeväringens vapenöfningar m. m.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Kronlund*.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Jag vill med anledning af den siste ärade talarens anförande erinra därom, att denna fråga var före bland de sakkunniga vid 1906 års s. k. värnpliktskommission och att samma fråga var föremål för behandling också år 1907 samt vidare, att ett förslag föreligger att minska kostnaderna för åsyftade göromål på så sätt, att på sjömanshusen skulle i de fall, då det var fråga om ett mycket ringa antal inskrifningar, dessa förrättas med i hufvudsak samma nämnd, som finnes vid arméns inskrifningar. Men för att åstadkomma detta måste man, såsom den siste talaren förutsatte, göra en ändring i värnpliktslagen.

Huru saken för närvarande ligger, vågar jag ej yttra mig om nu, men jag vill förklara, att jag skall låta frågan bli föremål för utredning, och vill jag därvid se till, huru och i hvad mån det kan vara möjligt att ordna ifrågavarande inskrifningsförrättningar på ett sätt, som motsvarar här framhållna önskemål. Jag anser mig dock härvid böra påpeka, att det för närvarande många gånger kan behövas en till synes alltför vidlyftig inskrifningsapparatur, enär det nämligen vid sjömanshusen kan gälla inskrifning äfven af sådana, som icke äro personligen närvarande — jag vill härmed visst icke hafva sagdt, att så var fallet vid de tillfällen, herr Zetterstrand åsyftat, jag har endast velat framhålla, att förhållandet kan vara sådant. Jag tror ej heller, såvidt jag nu kan erinra mig, att generalkommissionens förslag gick ut på total indragning af flottans inskrifningsförrättningar. Därtill skulle en dylik indragning visa sig vara i ekonomiskt afseende alltför litet gagnelig — men det har däremot gått ut på att minska den personal, som reser till de olika inskrifningsorterna.

Jag skall, som sagdt, taga frågan under ompröfning.

Öfverläggningen var härmed slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 7.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. aflöning
för kustartille-
riets personal.*

Punkten 8, angående aflöning för kustartilleriets personal.

I anslutning till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställde utskottet, att Riksdagen måtte med godkännande af Kungl. Maj:ts förslag till stat för kustartilleriet i riksstaten för år 1911 höja anslaget till aflöning för kustartilleriets personal, nu 1,378,944 kronor, med 16,275 kronor till 1,395,219 kronor.

Uti vid punkten afgifven reservation hade emellertid herrar *Thorsson, Rydén* och *Ström* i Transtrand yrkat, att Riksdagen måtte, med godkännande af den af Kungl. Maj:t föreslagna staten för kustartilleriet med den ändring att ur staten uteslötos 1 kapten af 1:a klassen, 3 löjtnanter och 2 underlöjtnanter, i riksstaten för år 1911 bestämma anslaget till aflöning för kustartilleriets personal till 1,378,944 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, begärdes ordet af

Herr Rydén, som anförde: Herr talman! I denna punkt ha herr Thorsson och jag jämte herr Ström antecknat reservation, i hvilken vi yrka i realiteten afslag på den framställning om ökning af antalet officerare vid kustartilleriet, som Kungl. Maj:t i år gjort. Jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, att här föreligger en synnerligen viktig och betydelsefull fråga. Af den knappa utredning, som utskottet lämnat, framgår ju icke, att det här är fråga om ingenting mindre än att gå ifrån grunderna för 1901 års härordning och ge sig ut på ett mycket okänt och villande militaristiskt haf. Jag ber få påpeka, att i 1901 års härordningsförslag gjordes en synnerligen omfattande undersökning angående antalet officerare, som skulle behövas vid kustartilleriet, och detta gjorde man under förutsättning, att öfningstiden skulle bli 365 dagar i stället för den kortare tid, som sedan af Riksdagen beslöts. Den s. k. befästningskommittén hade i fråga om 1901 års härordning gjort upp ett förslag, som var betydligt mindre omfattande än det af Riksdagen antagna. Jag skall icke ingå på hvad befästningskommittén i detta fall föreslagit, men jag ber att här få redogöra för hvad den andra kommittén, som utredde hela den stora härordningsfrågan, kom till för resultat. Den föreslog efter långa och utförliga undersökningar, att antalet officerare vid kustartilleriet skulle definitivt fastställas, sedan den nya härordningen blifvit genomförd, till 100. Och här i statsrådsprotokollet till femte hufvudtiteln vid 1901 års riksdag uppräknas på sidan 53 de behof, som skulle vara tillgodosedda, när detta antal af 100 officerare beviljats. I dessa ingå, så vidt jag kan se, alla de behof, som Kungl.

Maj:t gjort framställning om nu i år. Däri ingår frågan om anläggande af nya och förstärkande af redan befintliga batterier. Till dessa begäres nu nya officersbeställningar. Det säges vidare, att fästningarnas sjöbevakning, signalering, sjökommunikationer och vattendestillering beräknats skola ombesörjas af kustartilleriets egen personal, samt att erforderlig personal blifvit upptagen för strålkastare, dynamomaskiner, ballongmaskiner, ångkök m. fl. ändamål, för hvilka personal af vissa yrkesgrenar förut beräknats skola vid mobilisering erhållas genom förhyrning eller i vissa fall från flottan o. s. v. En massa andra ändamål uppräknas, som denna personal af 100 officerare skulle tillgodose.

Emellertid ha nog herrarne märkt, att anspråken inom kustartilleriet allt mer stigit under de senaste åren, och att det från chefen för kustartilleriet förekommit upprepade framställningar till Kungl. Maj:t om ökning af antalet officerare. Vill man se efter, hvar skon egentligen klämmer, så finner man, att det framför allt gäller att generalen skulle få en öfverstelöjtnant som stabschef och en kapten till i staben. Därtill kommer en liten grupp andra officerare. Inalles har chefen för kustartilleriet till detta års riksdag gjort framställning om åtta nya officersbeställningar. Marinförvaltningen har vid föregående tillfällen konsekvent afstyrkt detta nya antal officerare, men i år har marinförvaltningen af någon för mig okänd anledning — det är så många intriger vid flottan, att man icke kan komma fram till källorna — helt plötsligt svängt och utan att ange några egentliga nya skäl för kovändningen tillstyrkt dessa åtta nya officersbeställningar. Chefen för sjöförsvarsdepartementet prutade sedan ner antalet till sex.

Hvarför jag vågat reservera mig är, att jag föreställer mig, att om Riksdagen ger upp de alldeles tydliga planerna för 1901 års härordning, hvilket skulle bli fallet, om dessa nya beställningar bifölles, så ger sig Riksdagen ut på ett område, som aldrig kan öfverskådas. Nu ha vi beträffande kustartilleriet gjort 1901 års härordning alldeles klar och färdig. Om denna opåtaladt frångås, så är jag öfvertygad om, att, hvad vi i dag göra beträffande kustartilleriet, kommer att sedermera praktiseras i hela landtarmén. Och innan vi veta ordet af, äro vi inne på helt och hållet nya linjer. Jag tror, att detta är så farligt, att jag måste, då ingen af de platser, herr statsrådet nu begärt, ingår i 1901 års härordning, yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den reservation, som herr Thorsson och jag ha afgifvit.

Nu kommer herr statsrådet antagligen att svara, att han har varit så hyggelig och prutat af en öfverstelöjtnants- och en kaptensbeställning på det, som chefen för kustartilleriet begärt. Men då vill jag, för att slippa ånyo begära ordet, svara, att har Kungl. Maj:t fått de sex officersbeställningarna, så kommer sjöministern eller hans efterträdare alldeles säkert om ett eller två år och säger, att, då vi nu ha ökat antalet utöfver den ursprungliga planen, så

*Ang. aflöning
för kustartilleriets
personal.
(Forts.)*

Ang. aflöning
för kustartille-
riets personal.
(Forts.)

måste vi skaffa möjligheter till avancemang och så ha vi öfverste-löjtnants- och kaptensbefattningarna färdiga. Jag tror, det är skäl i, att herr sjöministern håller chefen för kustartilleriet till att mera sköta sin befattning i armén än i Norra spårvägsbolaget, så slippa vi kanske ytterligare ökning af hans stab!

Under sådana förhållanden är jag beredd att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min reservation.

Vidare yttrade:

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Som den siste ärade talaren yttrade, så har det gjorts framställning om nya officersbeställningar vid kustartilleriet, emedan den nuvarande personalen är för liten på grund af tillkomna nya försvarsanstalter. Talaren sade, att dessa försvarsanstalter redan voro intagna i 1901 års förslag, men det synes mig dock, som om några af de nu uppräknade aldrig voro medtagna i det förslaget. Marinförvaltningen har hittills afstyrkt alla förslag om ökning af officerskåren vid kustartilleriet, under påpekande att den ännu icke var fulltalig enligt 1901 års förslag. Så är nu förhållandet, och då chefen för kustartilleriet inkom med förslag, så har marinförvaltningen tillstyrkt det. Jag tror, att antalet officerare är knappt tilltaget, och att den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen är ganska välbehöflig. De tillkomna försvarsanstalterna äro dels torpedbatterierna vid Oskar-Fredriksborg, dels gniststationerna och positionen Hörningsholm, som aldrig påräknades från början skola bemannas från kustartilleriet.

Herr Thorsson: Herr talman! Då herr statsrådet säger, att det är vidtagandet af en hel del anstalter vid kustbefästningarna, som motiverar framställningen om det nya antalet officerare vid kustartilleriet, erinrar jag mig, att det föreligger en plan att förflytta gniststationen från Färösund till Tingsstäde, och att man motiverat antalet 100 officerare vid kustartilleriet dels med det, att dessa officerare skulle få åt sig uppdraget att sköta gnistsignaleringen. Om gnisttelegrafstationen flyttas från Färösund till Tingsstäde, kan jag icke tänka mig, att vederbörande gå så långt i formalism, att de förlägga några af kustartilleriets officerare eller underofficerare till Tingsstäde för att sköta stationen, då där redan finnes en del af landarmén, och då skulle det uppstå en minskning i användningen af kustartilleriets officerare.

Vidare är att märka, att marinförvaltningen hittills, då den afstyrkt sådana framställningar som den förevarande, grundat sitt afstyrkande därpå, att det ej ännu förelåg någon utredning angående vårt fasta kustförsvars stärkande och kustartilleriets personalökning. Äfven om marinförvaltningen nu har blifvit öfvertygad om, att det nya förslaget innebär i sig en ökning af officerskåren vid kustartille-

riet i så hög grad, att dessa nya 6 officersbeställningar äro försvarade efter den nya planen, synes mig klokast, att Riksdagen får bedöma *ökningen af officersantalet* i samband med den omorganisation af kustförsvaret och kustartilleriet, hvilken ställts i utsikt att föreläggas Riksdagen till pröfning.

*Ang. aflöning
för kustartilleriets personal.
(Forts.)*

Jag anser sålunda klokheten bjuda, att man inskränker sig till det antal officerare, som redan finnes, och yrkar bifall till reservationen.

Herr Leander: Herr talman! Utan att göra anspråk på att tala å ämbetets vägnar, såsom jag tidigare i dag påstått göra, ber jag att få säga några ord jämväl om underofficerskorpralernas vid kustartilleriet inkvarteringsbidrag.

Å sidan 86 i statsrådsprotokollet erinras det om, att genom 1907 års Riksdags beslut manskapet vid flottan och vid kustartilleriet erhållit lika aflöningsförmåner under tjänstgöring i land. Äfven redogöres för, att Kungl. Maj:t föreslog nämnda års Riksdag, att högst 100 underofficerskorpraler vid kustartilleriet måtte tillerkännas inkvarteringsbidrag, men att Riksdagen förklarade, att med hänsyn till det stora antalet vakanser inom nämnda grad, det högsta antalet dylika korpraler, som skulle tillåtas att bo utom kasernen, borde bestämmas till 75. Då emellertid, enligt hvad statsrådsprotokollet också upplyser, antalet vakanser inom underofficerskorpralsgraden nedgått från cirka 34 procent 1907 till knappt 14 procent för närvarande, tycker man, att herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet haft anledning att nu föreslå åtminstone samma siffra som år 1907 eller 100. Så har likväl icke skett, utan herr statsrådet har nöjt sig med att föreslå endast 90. Här gör herr statsrådet äfven den skillnaden mellan flottans och kustartilleriets underofficerskorpraler, att för de senare inkvarteringsbidrag endast må utgå till gifta eller änklingar. För de ogifta kan enligt herr statsrådets förmenande bostad beredas i kasernen. Några särskilda bostäder för dessa underofficerskorpraler lära dock icke där finnas. Innan några af manskapet befordras till underofficerskorpraler, få de i allmänhet tjänstgöra såsom s. k. rumbefälhafvare omkring 5 år. Skall äfven efter deras befordran till underofficerskorpraler bostad beredas dem i kasernen, innebär väl detta, att de i fortsättningen få tjänstgöra som rumbefälhafvare, hvilket de gifta äro frikallade från. Man måste emellertid taga hänsyn till, att äfven kustartilleriets underofficerskorpraler nått den ålder, att ett verkligt behof föreligger äfven för de ogifta bland dem att bereda sig ett ordnadt hem eller att ha en vrå, där de kunna hvila på sina fristunder. Då ett sådant hem omöjligen kan beredas dem inom kasernen, och då en vistelse inom kasernen är ut och är in icke alltid är så angenäm, är det fara värdt, att många under den långa väntan på befordran till underofficerskorpral tröttna och öfvergå till civil anställning. Tänker man på, hvad deras utbildning kostat staten, kan man ifrågasätta, huru-

Ang. aflöning för kustartilleriets personal.
(Forts.)

vida det är någon god hushållning att hellre låta dem taga civil-anställning än tillerkänna dem inkvarteringsbidrag.

Men äfven om man ställer sig på samma ståndpunkt som herr statsrådet, att inkvarteringsbidrag må tillkomma endast gifta och änklingar, synes siffran för låg. Det är väl antagligt, att de nu föreslagna 90 inkvarteringsbidragen komma att såsom vanligt uppdelas mellan regementena i Vaxholm och Karlskrona, och att sålunda vid hvarterdera 45 underofficerskorpraler erhålla inkvarteringsbidrag. Men det finnes redan 46 gifta underofficerskorpraler i Karlskrona, och man har grundad anledning antaga, att inom årets slut de giftas antal stiger med några stycken. Då nu föreliggande stat nästa år skall tillämpas, komma alltså icke ens alla gifta nere i Karlskrona att erhålla inkvarteringsbidrag, och detta är ett oegentligt förhållande. Jag vågar därför äfven här uttala den förhoppningen, att herr statsrådet har dessa underofficerskorpraler i minnet. Rättast vore väl, att de fullt likställdes med sina vederlikar inom flottan, så att alla erhöles inkvarteringsbidrag. Kan detta icke ske, bör antalet af dem, som erhålla dylikt bidrag, höjas och icke stanna vid 90. Det tål nog, att det höjes till 100 eller däröfver.

Jag har velat framhålla detta, för att herr statsrådet till ett annat år måtte tänka på denna sak.

Herr Andersson i Skifarp: Herr talman! Det är ju riktigt, såsom anförts af två talare här bakom mig, att vi, därest vi godkänna detta förslag, gå ifrån 1901 års härordning, men det är icke riktigt, såsom nämndes, att i härordningsplanen ingingo alla de anstalter, vid hvilka officerare enligt det förslag, som nu föreligger, skulle tjänstgöra. Och har man en gång gått ifrån planen i ett fall, kan man icke anse, att Riksdagen bestämdt skall fasthålla vid den i ett annat fall.

Jag vill exempelvis erinra om, hurusom undervattenstorp-batteriet vid Oscar Fredriksborg aldrig ingick i planen. Man hade ännu icke tänkt på det batteriet, och jag var icke med om att anslå några medel till detsamma. Men har sedermera Riksdagen beviljat anslag därtill, får man vara betänkt på att skaffa officerare, som kunna sköta det. På samma sätt är det med positionen vid Hörningsholm och några andra anstalter, dem Riksdagen beslutat, efter det den stora härordningen genomfördes.

Jag tycker, att det är mycket ledsamt, att man skall behöfva öka antalet officerare öfver hvad som bestämdes år 1901, men, som sagdt, har man ökat batterierna, får man också öka officerarnes antal. Jag ser ingen annan utväg, än att vi få gå med på Kungl. Maj:ts framställning, hvartill jag ber att få yrka bifall.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats vara afslutad, framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på bifall till den af herr Thorsson m. fl. vid punkten afgifna

reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som emellertid votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

*Ang. aflöning
för kustartilleriets personal.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 8:o) af utskottets förevarande utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr Thorsson m. fl. vid punkten afgifna reservationen.

Omröstningen utvisade 79 ja, men 100 nej, hvadan kammaren bifallit den af herr Thorsson m. fl. vid punkten fogade reservationen.

Punkterna 9:o)—12:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 14:o), angående öfriga ordinarie anslag.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

*Ang. öfriga
ordinarie anslag under 5:te
hufvudtiteln.*

Herr Christiernson: Herr talman, mina herrar! Denna hufvudtitel rör sig med så stora summor, att man kan ju icke egentligen påräkna intresse för småsaker. Men den fråga, som jag ber att få draga fram, anser jag ha ett intresse såsom ett vittnesbörd om själfva det system, som återspeglas i femte hufvudtiteln. Den fråga, som jag tänker beröra, kan ju, som sagdt, synas obetydlig, särskildt om man tänker på det hufvudbry, som chefen för sjöförsvarsdepartementet har för att reda upp, hvart en eller annan million tagit vägen.

Hvad jag skulle vilja påpeka är det sätt, hvarpå man sköter tvätten nere i Karlskrona. Det är så, att kronan har ett tvätthus, som sålunda är kronans egendom, och så har man en person, som förestår tvätten och får betaldt för allt arbete, som där utföres. Men utom det att kronan rör om tvättinrättningen och släpper till drifkraft med mera, så släpper kronan till en del arbetskraft. Den kvinnliga arbetskraften får föreständerskan själf betala, och så får hon er-

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under ö:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

sättning för den tvätt, som utföres för kronans räkning. Jag har här en del uträkningar, men skall hålla mig till en enda dag, den 8 november förlidet år. Det visar sig då, att denna dag kostade tvätten för kronans räkning — för skeppsgosse- och sjömanskåren å Stumholmen — 108 kronor och 26 öre eller 109 kronor och 26 öre. Då förestånderskan anlidade 8 kvinnor, som hjälpte henne mot en ersättning af 1 krona och 75 öre om dagen, hvilket tillsammans utgör 14 kronor, och om man räknar hennes utgifter för soda med mera till 4 kronor, så uppgick hennes utgiftssumma till 18 kronor. Om man säger, att hennes direkta utgifter — högt räknade — uppgingo till 20 kronor, så hade hon en nettobehållning af 88 kronor. Man får säga, att hon då icke hade anledning att beklaga sig. Det är märkvärdigt, att personen i fråga — efter de upplysningar, som jag erhållit — endast är taxerad för 600 kronor. Under november månad i fjor uppgick kronans tvätträkning efter de upplysningar, jag fått, till 1,792 kronor, alltså i det närmaste 1,800 kronor. Huru stora utgifter har hon då haft under denna månad? Jo, om man räknar — såsom man gjort i de uppgifter, jag fått — att arbetet pågår ungefär 20 dagar i månaden, och att hon sysselsatt 8 kvinnor med en ersättning af 1 krona och 75 öre till hvar och en under dessa 20 dagar, så blir detta 280 kronor; räknar man utgifterna för soda till 30 kronor, så uppgå utgifterna till 310 kronor. Om man så räknar hennes egen ersättning till 190 kronor — jag förmodar, att det kan anses tillräckligt — så kommer man upp till en summa af 500 kronor för månaden. Som jag nämnde, voro kronans utgifter för denna tvätt 1,792 kronor. Man får säga, att det är en ganska fet affär, som kronan lämnar sin medverkan till, och i Karlskrona är man öfverens om, att detta är en utmärkt befattning, som är ungefär lika inkomstbringande som att inneha någon af de högsta chefsbefattningarna inom flottan.

Jag vill nämna ett annat exempel, som jag erhållit kunskap om, och hvaraf skulle framgå, att kronan skulle betala för tvättning af filter 25 öre per styck; och som man kan tvätta 500 filter om dagen, så skulle detta utgöra 125 kronor om dagen i brutto. Sådana dagar ha kvinnorna aflönats med 2 kronor om dagen: man har ansett, att detta arbete är mera fordrande och uppslitande. Men man ser ändå, huru stor skillnaden är — det som i öfrigt behöfves för tvättningen betalar kronan, generöst nog — och sålunda uppstår här en vinst af nära 100 kronor. En privat person lär ha erbjudit sig att verkställa tvättningen för 25 öre per filt, men för öfrigt skulle kronan icke ha några omkostnader. Men naturligtvis blef anbudet afböjdt.

Jag har för öfrigt en annan historia, som kanske kan intressera chefen för sjöförvarsdepartementet. En dag omkring den 20 november förra året var det en skräddare, en beväringsskräddare, som fick i uppdrag att af nya lakan sy putvar, och det gjorde han också. Men han blef ombedd att noggrant tillvarataga remsorna, som blefvo

öfver. De skulle användas vid redovisningen af dessa lakan, som lära ha betraktats som utslitna. Efter den uppgift, jag fått, blef det 149 putvar af dessa lakan. Detta sätt att hushålla väckte litet förvåning bland beväringen, men då meddelades det, att det var så och så mycket bortkommet och att den, som var ersättningskyldig, skulle afgå ur tjänsten, och då brukade man på det sättet klara ut bristen. Det låter ju något otroligt, men det har ju kommit otroligare saker i dagen från flottan, så att man behöfver icke vara så förvånad öfver detta, som visar, huru det kan gå till, när man icke ser upp i småsaker. Men det är ju så, att den, som icke kan se upp i småsaker, kan ännu mindre taga vara på de stora sakerna eller reda upp dessa. Det system, som gör sig gällande inom flottan, är nog sådant, att det behöfver reformeras i hög grad.

Eftersom chefen för sjöförvarsdepartementet är närvarande i kammaren och vi hålla på att behandla femte hufvudtiteln, så kommer jag att tänka på historien om den gamle stationsinspektoren, som hade fått semester och icke kunde finna på något bättre sätt att använda sin ledighet än att sätta sig på en soffa på perrongen och, när tågen kommo, säga: »där kommer ett tåg, men det bryr jag mig icke om», och sedan om en stund: »där kommer ett tåg till, men det bryr jag mig heller icke om» — och så satt han där hela dagen och förlustade sig på detta sätt. Det synes mig, som om chefen för sjöförvarsdepartementet icke bekymrade sig mycket öfver de anmärkningar som här framkomma, ty han vet, att han har sin räddning i Första kammaren. Men jag vill säga, att äfven inom flottans förvaltning måste en förbättring inträda. Vederbörande måste verkligen komma under fund med att det är nödvändigt att här införa ordning och reda. Jag har för några dagar sedan genomläst en bok med titel American Bluff, som handlar om flottans oljeskandaler. Jag vill icke citera den, men jag vill säga, att om endast $\frac{1}{10}$ af hvad som står däri vore sant, så skulle man med fog kunna säga, att något är ruttet — icke i Danmark — utan i sjöförvarsdepartementet. Jag hoppas, att läsningen af denna bok, som naturligtvis sker med synnerlig omsorg inom de ledande kretsarna af marinen, måtte föranleda sådana åtgärder, att detta system icke kommer att bibehållas, utan att ordning och reda komma att införas.

Jag hade tänkt att framställa åtskilliga anmärkningar till, men jag tror, att det är nog med dessa, med hvilka jag velat visa, att det icke är så bra ställt som det borde vara, och att besparingar skulle kunna vidtagas äfven beträffande småsaker. Det skulle vara hugnesamt, om det ett annat år kunde visa sig, att sådana besparingar gjorts. Jag tillåter mig för att visa min goda vilja att på detta ordinarie anslag, som ju är tillstyrkt af utskottet, yrka en nedsättning i den post, som heter beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna — ty jag förmodar, att det är under den, som ersättning för tvätt utgår — från 487,800 kronor till 477,800 kronor eller en nedsättning af 10,000 kronor.

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Denna lilla exemplifierade exposé, som den förre talaren framförde, af hur flottans vederbörande anse sig kunna handskas med statens pengar, syntes mig, ehuruval den måhända gällde rent obetydliga saker, jämförelsevis ganska belysande. I förbigående nämnde emellertid den föregående talaren en sak, som under de senaste månaderna dragit till sig en uppmärksamhet, riktad på flottans anslag, hvilken synes mig böra vara af synnerligen besvärande art och därför värd en särskild granskning.

Af en skrivelse från marinförvaltningen framgår det, att anslaget till flottans öfningar under det föregående året i mycket hög grad öfverskridits. Jag har därför försökt att sätta mig något in i denna fråga. Tiden är för oss riksdagsmän för närvarande ganska dyrbar, och man har ju icke så mycken tid att ägna åt sådana här särskilda angelägenheter, hvarför det kan hända, att min uppfattning är felaktig. Frågan är emellertid af den vikt, att behandlingen af anslagen till femte hufvudtiteln omöjligen kan gå till ända, utan att kammarens uppmärksamhet blifvit särskildt riktad på detta förhållande.

Enligt en tablå, som jag erhållit från vederbörligt håll, visar det sig, att år 1906, enligt beräkning, af disponibla tillgångar för det löpande året fanns ett öfverskott af 65,000 kronor i rundt tal, men redan år 1907 uppkom en brist på 175,000 kronor, för år 1908 var bristen 254,000 kronor och för år 1909 572,000 kronor. Detta var den beräknade bristen.

Men när man ser efter 1910 hvad som finnes öfver i verkligheten ifrån det för detta år af föregående års Riksdag beviljade anslaget på 1,800,000 kronor, befinnes det, att det, som är kvar för detta års öfningar, icke belöper sig till 500,000 kronor. Enligt en gjord beräkning, som finnes i den officiella skrifvelsen, hvilken är refererad här i den tidning jag har framför mig, skall af anslaget å 1,800,000 kronor finnas kvar icke mera än 500,000 kronor. Detta är ju i alla fall någonting högst märkvärdigt, men det märkliga blir icke mindre, om man erinrar sig, att det var efter en mycket noggrann och detaljerad redogörelse, som Riksdagen år 1908 beviljade en ökning af anslaget för flottans öfningar på 600,000 kronor. Ja, denna ökning grundade sig på så noggranna beräkningar, att man äfven tog hänsyn till antalet vakanser. Man kan sålunda icke komma med det påståendet, att denna ökning, som beviljades så sent som 1908 och sålunda borde ligga till grund för 1909 års öfningar, skulle vara för låg.

Nu är det någonting, som gör saken ännu märkligare och ytterligt genant — för att använda ett synnerligen lamt uttryck — för dem, som ha med denna sak att göra inom sjöförsvaret. Det är nämligen icke, såsom herrarne tro, fråga om ett förslagsanslag, utan om ett reservationsanslag, det vill säga ett sådant, om hvilket Riksdagen sagt ifrån, att det icke får öfverskridas. Men sedan detta an-

slag under några år, utan att uppmärksamheten blifvit fäst på det, öfverskridits med ett eller annat hundratusental kronor, finner herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet skäl att hos Riksdagen anhålla om en ökning af anslaget. Då synes det väl, som om detta borde utgjort en garanti för att det icke samma år, som detta med 600,000 kronor ökade anslag blir användt, skall utbetalas förskottsvis så mycket, att man af nästa års anslag — också på 1,800,000 kronor — icke har mera än 500,000 kronor kvar. Detta visar verkligen ingalunda respekt för Riksdagens uttalade vilja, det visar snarare någonting helt annat.

Jag har, som sagdt, icke kunnat underlåta att framhålla denna högst märkliga affär, utan anser, att det här påpekade förhållandet bör kunna tjänstgöra såsom en strålkastare, i hvars belysning kamraren bör se de anslag, som sedermera äskas i denna hufvudtitel.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Herr Christierson: Då jag af herr talmannen hört, att det icke grundlagsenligt kan framställas proposition på det yrkande, som jag här gjort, så vill jag icke drifva saken längre, utan ber jag att få återtaga mitt yrkande.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman! Med anledning af hvad herr Starbäck yttrade om anslagets öfverskridande ber jag att få säga några ord.

Jag finner saken lika beklaglig som han, och jag har vidtagit åtgärder för att söka reda upp frågan och se, hur den ställer sig i själfva verket. Marinförvaltningen har till åliggande att inkomma till Kungl. Maj:t med uppgifter om, hur mycket som hvarje år finnes disponibelt af öfningsanslaget. Marinförvaltningen brukar göra detta i början af året, och på grund af dess uppgifter beräkna stabschefen och inspektören för flottans öfningar, hur mycket kan kostas på de öfningar, som skola göras under året. Föregående år har marinförvaltningen anmält, att det finnes så och så stort belopp disponibelt. Och då har anslaget varit öfverskridet ett år med ett par hundra tusen kronor. Vid uppgörande af öfningsplanen har detta tagits i betraktande, så att man, ehuru anslaget egentligen uppgår till 1,800,000 kronor, endast räknat med 1,600,000 kronor eller ungefär ett sådant belopp för att betäcka bristen.

Då en sådan plan öfver kostnaderna för expeditionerna uppgöres, har man icke exakta siffror att gå efter. Det har emellertid år efter år uppgjorts en statistik öfver hvad expeditionerna kosta, och man har på det sättet kommit till en viss dagkostnad per fartygsenhet. Denna dagkostnad har man lagt till grund för de beräkningar, som uppgjorts af stabschefen och inspektören för flottans öfningar. Dessa beräkningar, som varit synnerligen minutiösa, och hvilka gjorts en följd af år, har man trots vara säkra, och det har

*Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)*

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

visat sig, att de ända till år 1907 och, jag tror, äfven år 1908 ungefärligen slagit in.

Nu anmälde, som sagdt, marinförvaltningen förra året, att det fattades så och så mycket i öfningsanslaget. Detta tog man i beaktande vid uppgörande af förra årets öfningsplan. I år kom icke in någon anmälan från marinförvaltningen. Den hade icke fått redogörelser från stationerna. Deras räkenskaper voro nämligen icke klara på grund af bristande arbetskraft på stationernas räkenskapskontor. Myndigheterna hade icke skäl att misstänka, det anslaget skulle vara mera öfverskridet under år 1909 än föregående år, utan trodde, att de beräkningar, som legat till grund för uppgörandet af öfningsplanen, skulle hållit streck. Så uppgjordes en öfningsplan för i år, slutande på 1,600,000 kronor. Man ansåg, att man då hade en viss marginal att röra sig på. Så kom marinförvaltningens skrifvelse, hvori meddelades, utan att några exakta siffror angäfvos, att öfningsanslaget antagligen var högst betydligt öfverskridet, och framgick det af skrifvelsen, att, såsom herr Starbäck nämnde, det endast skulle vara omkring 500,000 kronor kvar.

Ja, det är möjligt, att så är, jag vågar icke säga detta. Men i marinförvaltningen afgafs en reservation, gående ut därpå, att, innan marinförvaltningen aflät sin skrifvelse, man borde göra noggrannare undersökningar för att komma till exaktare uppgifter.

Som nämndt, har jag satt i gång en undersökning i detta hänseende för att komma till något säkrare resultat. Undersökningen är icke slutförd, men jag har fått en preliminär uppgift, som otvifvelaktigt visar, att här skett högst betydlig öfverbetalning på anslaget, dock icke så stor som den af marinförvaltningen angifna. Att en öfverbetalning skett är sålunda alldeles säkert.

För att minska den uppkomna bristen har jag anbefallt myndigheterna att, så fort de kunna, inkomma med förslag till minskning af rustningarna under innevarande år, dock utan att åsidosätta skolorna. Jag har nämligen ansett, att skolorna såväl för de stamanställda som för de värnpliktiga icke böra bli lidande, utan får man söka minska utgifterna under detta anslag i öfrigt. Det är gifvet, att bristen icke kan betäckas under innevarande år, utan vi måste försöka täcka den under detta och kommande år. Om vi sökte att redan i år täcka bristen, skulle därigenom öfningarna minskas och helt och hållet förryckas.

Herr Starbäck hade ett yttrande, som nästan gick ut på, att jag skulle hafva begärt den vid 1908 års riksdag föreslagna ökningen af ifrågavarande anslag för att därigenom täcka en brist, som förefunnits i öfningsanslaget — ungefär så föllo herr Starbäcks ord. Det var emellertid ingalunda förhållandet. Vederbörande myndighet hade inkommit med framställning om ökning af anslaget på grund af den utsträckta öfningstiden för beväringen. Och det är mycket sant, att i denna framställning omnämndes vakanserna. Det sades nämligen, att öfningsanslaget, beräknadt efter vissa grun-

der, borde ökas till 2,100,000 kronor, men att, på grund af att så många vakanser funnos, ökningen inskränktes till 600,000 kronor, så att anslaget skulle uppgå till 1,800,000 kronor. Förslag därom förelades och Riksdagen och blef af Riksdagen godkänt. Men jag har visst icke begärt någon ökning i anslaget för att täcka en brist. Jag visste då icke ens af, att det skulle finnas någon brist, och från 1907 till 1908 fanns ingen brist i räkenskaperna.

Jag tror, att den brist, som nu uppkommit, är beroende därpå, att dagkostnaden å fartyg har, oaktadt den under de senaste åren höjts, blifvit beräknad för lågt. Såsom jag nyss sade, äro endast approximativa beräkningar gjorda, och det är omöjligt att säga t. ex., att en viss fartygsexpedition skall kosta så och så mycket. Kostnaden härför är beroende på besättningens sammansättning, på expeditionens ändamål, på hvart fartyget skall gå och på hur mycket kol som brännes o. s. v. Därför måste man taga ett medeltal, och det medeltal, som myndigheterna beräknat, anser jag vara för lågt. Det har varit tillräckligt under föregående år. Nu har det visat sig för litet, och då måste man räkna med andra värden.

Jag har satt i gång en undersökning, som gifvit det resultatet, att bristen icke är fullt så stor, som marinförvaltningen uppgifver, och åtgärder hafva vidtagits, för att denna brist skall kunna nedbringas så fort sig göra låter.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag beklagar, ifall mina ord föllo så, som herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet fattade dem, nämligen att jag ville säga, att han begärt en ökning uti ifrågavarande anslag för att täcka en brist. Det kan ju hända, att mina ord föllo så som de blifvit af honom uppfattade. Men hvad jag ville framhålla var, att oaktadt denna ökning af anslaget till 1,800,000 kronor, som ägt rum, grundades på synnerligen detaljerade uppgifter och oaktadt således anslaget å nämnda belopp nödvändigtvis borde, första gången det fanns tillgängligt för öfningar, hafva varit tillräckligt, visar det sig i alla fall, att anslaget öfverskridits med omkring 1,300,000 kronor. Detta är väl i alla fall närgonting högst remarkabelt, minst sagdt, och blir icke mindre remarkabelt därigenom, att, enligt hvad man kan förstå, detta anslag öfverskridits äfven föregående år.

Nu säges det, att en utredning är igångsatt. Man har sett det antydast, och chefen för sjöförvarsdepartementet antyde ju också, att det skulle bero på åtskilliga förhållanden, som inträdt under det senaste året, att detta reservationsanslag öfverskridits. Nå, det kan ju vara möjligt. Men jag vågar i allt fall tillåta mig att tills vidare betvifla detta. Det måste väl hafva framgått under den tid, den nuvarande chefen för sjöförvarsdepartementet suttit såsom statsråd, att det varit något felaktigt med afseende på dessa förhållanden, icke minst i själfva planläggningen af öfningarna, ty planläggningen af öfningarna har ägt rum utan att den högsta ekonomiskt

*Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)*

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

förvaltande myndigheten blifvit hörd. Det har endast kommande-rats: Var så god och utanordna penningar enligt den och den ordern. Men den penningförvaltande myndigheten har icke hörts, huruvida de tillgängliga, af Riksdagen beviljade penningarna vore tillräckliga. Det är nu något, som skett under många år, och då synes det ju, som om det första man skulle göra vid en utredning vore att söka bot för detta missförhållande.

När ett reservationsanslag mot allt hvad Riksdagen sagt öfverskridits med en så afsevärd summa som i förevarande fall, skall man undersöka, om verkligen den uppgifna summan är stor nog eller icke. Och då kan det hända, att, när utredningen föreligger och Riksdagen är upplöst, det befinnes, att bristen icke uppstått på detta reservationsanslag, det vill säga någon brist måste det alltid finnas, sade statsrådet, utan att bristen ligger på ett förslagsanslag. Det finnes åtskilliga antydningar om, att utredningen kommer att gå i den riktningen, att denna brist skall läggas på förslagsanslaget till sjöbeväringens vapenöfningar i stället för på reservationsanslaget till flottans öfningar. Hvarje riksdagsman förstår ju, att ett förslagsanslag har man rättighet att öfverskrida. Men det kan ju vara skäl i, att man redan nu påpekar detta, så att en gång, när frågan kommer upp igen, det tages i betraktande, att ett sådant sätt att balansera utgifterna, att de i stället för att läggas på det verkliga anslaget föras öfver på ett förslagsanslag, icke öfverensstämmer med Riksdagens uppfattning om, huru man skall handskas med dess anslag.

Jag får vidare säga, att det synes mig som om man borde börja att fundera på, huruvida icke realiter de expeditioner, som företagas, skulle kunna göras för mindre dryga kostnader än nu är fallet. Min uppmärksamhet har i detta afseende blifvit fäst på några olika punkter, som jag skall bedja att i största korthet få för kammaren •relatera.

• Det finnes så t. ex. ett s. k. sjötillägg till officerarnes aflöning, som utgår under deras tjänstgöring till sjöss. Det kan anses i medeltal vara en förhöjning af dagaflöningen med omkring 50 procent, men förhöjningen är stundom 100 procent, och det kan t. o. m. hända, att den är 300 procent, d. v. s. att för en person med en dagaflöning af 6 kronor aflöningen under sjötjänst utgår med ända upp till 24 kronor. Herrarne förstå ju, att detta kan innebära en ganska afsevärd ökning i anslaget. Jag tror icke, att jag fått felaktiga uppgifter. Vidare framställer sig osökt den frågan: Är det verkligen riktigt att hafva en så pass ökad dagaflöning i flottan, då en så stor dagaflöning icke tillnärmelsevis förekommer inom armén?

Jag ber att i detta sammanhang få fästa uppmärksamheten på en annan historia, som är i stil med det hela, höll jag på att säga. Den är mycket jämförbar med hvad herr Christierson nyss omtalade. Den rör bortskjutandet af torpeder, hvilket icke är någon liten affär. Jag har fått uppgift på, huru i den svenska flottan finnas anbringade torpedtuber till ett antal af 146 stycken. Det mot-

svarande antalet i den engelska flottan är det tiodubbla, eller 1,470. Jag tror, att den engelska marinen har mera öfningar och större öfningar än den svenska, och då borde det ju äfven med afseende på skjutöfningar blifva förhållandet, att den engelska flottan skulle bortskjuta torpedmaterial i tiodubbelt antal mot den svenska flottan. Men det är icke så, utan det ställer sig ungefär lika. Vid våra skjutöfningar med torpeder ödslar man bort af det dyrbara materialet på omkring 100,000 kronor, och i engelska marinen »ödslas» också bort, för att använda detta uttryckssätt, ett dyrbart material likaledes till ett ungefärligt värde af 100,000 kronor. Jag undrar, om man icke skulle kunna tillse, att större sparsamhet iakttoges med handhafvandet af ett så dyrbart material.

Då femte hufvudtiteln förra året var före, framhölls, hurusom ifrågasvarande anslag ökades genom, enligt hvad man ändå måste säga sig, ganska onödiga expeditioner till långt aflägsna farvatten. Dessa expeditioner må ju hafva sitt berättigande, om de företagas en eller annan enstaka gång, men att låta dem ingå såsom ett bestämdt led i flottans öfningar, tror jag vara alldeles felaktigt, och jag tror, att en ganska afsevärd besparing skulle kunna vinnas genom indragande af dessa expeditioner, som förra året med rätta fingor namnet lyxexpeditioner.

Man skulle i sammanhang härmed kunna ifrågasätta, huruvida icke vid åtskilliga besök af främmande potentater vår uppvaktning med flottan skulle kunna inskränkas till ett minimum, ty äfven sådana lyxtställningar spela en icke obetydlig roll.

Ja, mina herrar, det är omöjligt för en riksdagsman, som icke har tid och för öfrigt ej heller genom annat än en lång omväg, som för öfrigt skall beslutas af statsutskottets majoritet, har möjlighet att fullständigt sätta sig in i dessa frågor, att gifva en klar utredning om, huru med saken förhåller sig, och det är sålunda icke mera utrettadt med detta, än att uppmärksamheten blifvit skarpt fäst på frågan och att således den utlovade utredningen, enligt hvad jag vill hoppas, icke kommer att sakna den skarpa kritik, som den enligt min mening måste anses vara i mycket stort behof af.

Herr Thorsson: Den fråga, om hvilken nu diskuterats, manar mig att yttra några ord.

Då vi behandlade statsrevisorernas berättelse tillät jag mig att rikta några erinringar mot det sätt, hvarpå man inom armén använde reservationsanslagen. Och jag anförde då, att man äfven inom flottan i vissa fall öfverskrede reservationsanslagen. Anslagen till flottan ha enligt räkenskapsutdraget i statsrevisorernas berättelse öfverskridits i sex olika fall under 1908, fastän icke i den omfattning, som i det af herr Starbäck framdragna fallet. Men här äro vederbörliga inne på en fullkomligt *grundlagsstridig väg*. Skall det verkliga tillåtas de myndigheter, som erhållit till sitt förfogande reservationsanslag, att efter eget godtfinnande handskas med dessa

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

anslag. Reservationsanslagens natur är ju den, att de icke få öfverskridas. Men om det göres någon besparing på ett sådant anslag får denna reserveras för nästa års stat och då användas. Här har man nu användt reservationsanslag efter förslagsanslagens natur. Vi hörde nyss statsrådet relatera, huru det tillgår när öfningarna skola planläggas. Chefen för flottans öfningar inhämtar att det finns t. ex. 1,600,000 kr. och så grundas förslaget på denna tillgång, men om öfningarnas kostnad öferskrider hvad som beräknats tyckes det ej vara så noga, det anses som den naturligaste sak i världen att dessa skola läggas på framtida regleringar. På detta sätt har emellertid Riksdagen icke i sin hand att beräkna budgeten, reservationsanslagen användas lika fritt som förslagsanslagen; att begränsa utgifterna till de af Riksdagen tänkta och beslutade beloppen hör då till de fromma önskningarna.

Vi hörde herr Starbäck säga, att vederbörande funderade på att öfverföra en del af det å reservationsanslaget öferskridna beloppet på ett förslagsanslag. Ja, nog tror jag att det skulle kunna gå, med det system som nu tillämpas i fråga om bokföring å femte hufvudtiteln. Men då blir väl ändå detta senare anslag — sjöbeväringens öfningar — allför mycket öferskridet. Ty, om jag ej är alltför oriktigt underrättad, är detta anslag redan öferskridet med omkring *ättahundratusen* kronor. Skall man då fundera på att öfverföra ytterligare dit från reservationsanslaget — flottans öfningar — blir det väl alltför galet på detta beväringsofningensanslag.

Jag har mig bekant, som jag tror från säkert håll, att öferskridandet på ett par af de förnämsta anslagen går upp till omkring *2 millioner kronor*. Det är ganska bekymmersamt att veta, att under en sådan depressionsperiod som den närvarande, när människorna skola söka med ljus och lykta för att få de sista örena att släpa fram till statskassan, det är då, synnerligast för dem som representera de breda lagren, synnerligen bekymmersamt, säger jag, att veta, att de myndigheter, som förvalta statens medel — därför att Riksdagen under en tidsperiod varit släpphänt och därför att Riksdagen icke hållit på sina rättigheter — begagna sig af en sådan eftergifvenhetspolitik från Riksdagens sida och öferskrida den årliga budgeten med så oerhörda belopp. Ty det är ett öferskridande af den årliga budgeten därigenom att man jämt och ständigt flyttar fram till kommande års budget de öferskridna reservationsanslagen.

Det talades om dessa lyxresor, som göras. Jag kan icke neka mig att i samband med detta erinra om, att när Fylgia år 1908 gjorde sin lustresa, kostade det svenska staten 300,000 kronor utöfver hvad som *båten provianterade* med, innan den lämnade den svenska hamnen. Det är afsevärda belopp, som af folkets hårdt förvärfvade pengar på detta sätt kastas ut. Och jag frågar, om landet i försvarshänseende har gagn af utgifvandet utaf dessa pengar. Kan någon öfvertyga mig om, att det egentligen är något gagn utaf att skicka bort officerare, underofficerare och manskap för att ligga nere

vid Medelhafvets eller till och med vid främmande världsdelars kuster och taga reda på, huru många grund som där finnas, eller huru djupt de ligga? Det skulle vara till betydligt mycket mer nytta att hålla manskap och befäl hemma vid våra egna kuster och lära det att känna dem ordentligt i första hand. Nu kommer det naturligtvis i nästa års budget en uppgift om, att nu omhandlade anslag äro så och så mycket öfverskridna. Och då blir Riksdagen tvungen att betala detta. Ty beloppen äro redan uppätna.

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag under 5:te
hufvudtiteln.
(Forts.)

I nu föreliggande proposition finnes ett litet anslag, anmaldt till ersättning. År 1905 betalades det ut 242 kronor eller något sådant och föreslås nu, som sagdt, att det skall ersättas i 1911 års reglering. Man kan ju säga, att det är en saktmodighet i rörelsen, som icke anstår dem, hos hvilka man har rätt fordra bättre fart i rörelsen. Under förlidet år hade vi flera anslag, som på detta sätt härstammade från 1905.

Skall det då vara alldeles omöjligt att bringa de sjömilitära myndigheter i kontakt med hvarandra, som hafva att bedöma i fråga om utgifterna å anslagen och som hafva att beräkna de anslag, som Riksdagen har beviljat? Här anförde den förste talaren, att redan år 1908 skulle det anslag, som det nu egentligen är fråga om, hafva varit öfverskridet med 180,000 kronor. Men, såvidt jag kan se i räkenskaperna från marinförvaltningen, kan jag icke finna en siffra om dessa utgifter. Det står fullständigt blankt i bristkolumnen under år 1908 i fråga om några öfverskridanden. Således måste det vara något alldeles på tok. Kan då icke chefen för flottans öfningar komma på något sätt öfverens med marinförvaltningen, så att han tager hänsyn till de sifferuppgifter, som därifrån lämnas? Eller kan icke marinförvaltningen säga ifrån, att *nu har Riksdagen icke beviljat mer pengar*; det är *reservationsanslag* och med afseende å det måste tillämpas statskontorets princip — att de *icke få öfverskridas*. På så sätt skulle ju marinförvaltningen hafva tvungit herrarne att hålla sig inom vederbörliga gränser.

Nu säger herr statsrådet, att i början af året beräknar chefen för flottans öfningar de årliga utgifterna för öfningarna, och denna beräkning grundar han på uppgifterna från marinförvaltningen. Är det verkligen förhållandet, så är det ju marinförvaltningen, som är skyldig i det hänseendet, att den icke har lämnat chefen för flottans öfningar klara och tillräckliga siffror efter hvilka han skulle gå. Har åter marinförvaltningen gjort detta — lämnat chefen för flottans öfningar ordentliga uppgifter — så är det ju chefen för flottans öfningar, som bär ansvaret. Och det skulle vara synnerligen intressant att få veta, icke allenast att anslaget är öfverskridet, utan äfven att få veta, hvem som egentligen, tillsammans med statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet, bär skulden till, att sådana saker verkligen kunnat ske under år 1909.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 15:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 16:o), angående nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

Ang. nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställde utskottet, att Riksdagen måtte till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1911 ett anslag af 3,193,000 kronor.

Vid punkten fanns emellertid fogad en reservation, afgifven af herrar *Berg* i Stockholm, *Thorsson*, *Starbäck*, *Ström* i Transtrand och *Ifvarsson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1911 ett anslag af 2,443,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, lämnades ordet till

Herr Thorsson, som anförde: Herr talman! Då jag jämte några andra af Andra kammarens ledamöter antecknat min reservation i afseende å det äskande, som af Kungl. Maj:t framlagts i denna punkt, grundar det sig på, att en föregående Riksdag beslutat ett anslag för nyanskaffning af fartygsmateriel i öfrigt. Utaf detta anslag kvarstår det nu 2,550,000 kronor, och det begär Kungl. Maj:t att få använda å 1911 års stat.

Under detta ärendes förberedande behandling har marinförvaltningen gjort framställning till Kungl. Maj:t dels att Kungl. Maj:t skulle begära 2,500,000 kronor för nybyggnad af en pansarbåt och dels att Kungl. Maj:t skulle till fartygsmateriel i öfrigt begära ej mindre anslag för fullbordande af den under förlidet år beviljade jagaren än äfven till fartygsmateriel i öfrigt 1,800,000 kronor. Statsrådet har ansett, att dels till följd af den ekonomiska ställning, som är rådande i landet, och dels till följd af att man ännu icke är riktigt på det klara med utredningen af dessa ärenden Kungl. Maj:t icke borde göra framställning till Riksdagen om anslag till pansarbåten, men statsrådet vill då i stället begära 2,550,000 kronor till fartygsmateriel i öfrigt.

Nu utgår jag från den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t har intagit, när Kungl. Maj:t har afstått från anslaget till pansarbåten; alla skäl tala för, att vi beträda denna väg ytterligare ett stycke och endast bifalla hvad som är oundgängligen nödvändigt för att hålla arbetet i gång på de fartyg, till hvilka anslag redan äro beviljade,

och således inskränka anslaget till fartygsmateriel i öfrigt med 750,000 kronor.

Jag tillåter mig därför föreslå, att Riksdagen må till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1911 ett anslag af 2,443,000 kronor i stället för det af statsutskottet tillstyrkta högre belopp.

Ang. nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.
(Forts.)

Härefter yttrade:

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Då marinförvaltningen inkom med sitt förslag till fartygsbyggnader jämväl i år, upptog marinförvaltningen för fartygsmateriel i öfrigt den summa, som af den siste ärare talaren anfördes. Men marinförvaltningen gjorde detta under den förutsättning, som han omnämnde, att det skulle äskas anslag till byggande af en pansarbåt med 2,500,000 kronor. På de skäl, som finnas angifna i statsverkspropositionen, kunde jag dock icke tillstyrka detta anslag, och ansåg jag då skäl att återgå till det af marinförvaltningen ursprungligen gjorda förslag angående anskaffning af fartygsmateriel i öfrigt, nämligen att den skulle göras under åren 1910 och 1911.

På den grund har jag föreslagit det anslag, som det nu är fråga om.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Utskottet har här tillstyrkt hvad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen begärt. Det anslag, hvarom nu är fråga, understiger ju hvad förliedet års Riksdag anslag med icke mindre än 1,263,000 kronor och understiger äfven betydligt de anslag, som under flera föregående år beviljats till nyanskaffning af flottans materiel. När nu, som sagdt, anslaget i fråga understiger åtskilliga föregående års anslag så mycket, som det verkligen gör, så har utskottet trots, att man icke borde nedsätta anslaget under hvad Kungl. Maj:t begärt. Det begäres heller icke ett enda öre i anslag till påbörjande af nya fartyg utan endast till fullbordande af de fartyg, som Riksdagen redan förut beslutat skola byggas. När det förhåller sig så, synes det mig, som om kammaren borde godkänna hvad utskottet här föreslagit.

Reservanterna stödja sitt yrkande på, att marinförvaltningen ansett, att endast 1,800,000 kronor skulle för nästa år begäras till anskaffande af den materiel, som icke är särskildt angifven. Men det är väl under en viss förutsättning, som marinförvaltningen här begärt nedsättning af anslaget till 1,800,000 kronor. Det är nämligen under den förutsättning, att marinförvaltningen skulle få understöd hos Kungl. Maj:t i så mätto, att Kungl. Maj:t skulle framlägga ett förslag om nyanskaffning af ytterligare materiel än i fjol beslutades. Men när Kungl. Maj:t icke funnit skäl att bifalla marinförvaltningens hemställan i denna del, är det klart, att Kungl. Maj:t bör hafva rätt

*Ang. nyan-
skaffning af
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

att åtminstone få anslag till det af Kungl. Maj:t begärda belopp, så att den materiel, som i fjol beslöts, må kunna anskaffas. Jag tror, att det är mer skäl för att kammaren lämnar sitt bifall till detta förslag än till reservationen.

Det är också en arbetarfråga, kan man säga, om man det ena året skall bevilja ett anslag till så stort belopp och ett annat år ett anslag till lägre belopp och så kanhända det tredje året höja beloppet omigen. Jag tror icke, att det skulle vara hälsosamt för de stora verkstäderna, som hafva dessa byggnader om hand, att på detta sätt förrycka den arbetsplan, som är beräknad att kunna genomföras. Detta flottmateriel är för öfrigt icke af den beskaffenhet, att det kan uppehållas på annat sätt än att man årligen åtminstone anslår betydande belopp för nybyggnader. Stridsvärdet hos ett krigsfartyg håller sig icke så ofantligt många år. Och för den händelse man icke genom nybyggnadsanslag söker tillföra ny materiel år efter år, är det naturligt att flottans stridsvärde blir minskadt. Det är väl möjligt, antager jag, att flottans krigsfartygsmateriel kan upprätthållas äfven med det anslag, som Kungl. Maj:t äskat och statsutskottet tillstyrkt. Jag tror, att statsutskottet visat mänhet att på allt sätt stödja och uppehålla krigsfartygsmaterielen i det skick, hvori den för närvarande är, genom att tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Rydén: Genom något missförstånd på trycket eller på kansliet, har mitt namn icke kommit att bli upptaget bland reservationerna i denna punkt.

Som jag nu emellertid blifvit interPELLERAD från olika håll, ber jag att få tillkännagifva, att jag naturligtvis står på deras sida, som i detta fall företräda en tillbakahållande riktning.

Marinförvaltningen har ju mycket klart för sig, att för att kunna hålla den ursprungliga planen för nyanskaffning af fartygsmateriel, som Riksdagen i fjol godkände, behöfvas icke dessa 750,000 kronor, under förutsättning, anser marinförvaltningen, att medel beviljas för den stora pansarbåt, som redan nu ses kasta sin stora skugga framför sig. Nu har emellertid herr sjöministern af förhållandena sett sig nödsakad att icke nu i år komma med förslaget om pansarbåten, och vid sådant förhållande föreslår han, att man nu i år beviljar äfven denna summa af 750,000 kronor till nyanskaffning af fartygsmateriel. Därmed har herr statsrådet gjort rent för den stora pansarbåten, som skall komma till nästa år. Åtskilliga ledamöter inom statsutskottet från denna kammare ha nu ansett, att man borde gå i den takt, som marinförvaltningen angifvit och låta hvarje sak afgöras för sig och att alltså icke verkställa denna stora rensopning för det höga militäranslag, som med all säkerhet i annat fall kommer nästa år.

Det är ur dessa synpunkter, som vi ställa oss på den stånd-

punkten att yrka nedsättning i det nu förevarande anslaget med 750,000 kronor. Jag tror för min del, att Andra kammaren bör strängt se till att icke ge ett enda finger åt de sträfvanden, som Första kammaren och vissa krafter äfven inom denna kammare liksom också den parlamentariska försvarskommittén företräda, och hvilka sträfvanden gå ut på att inom en mycket nära tid, när konjunkturen lättat något litet, börja ett forcerande af det pansarkolossbyggande, som chefen för flottans stab tillsammans med öfriga militära myndigheter ställt i utsikt för oss. Ju mera vi bevilja i år, desto säkrare ha vi pansarbåten nästa år, och bevilja vi mindre i år, ha vi därmed lagt i någon mån en liten dämpare på herr sjöministern, när han nästa år skall komma in med begäran om ytterligare anslag till fartygsmateriel och därför vidhåller jag mitt yrkande om bifall till reservationen.

*Ang. nyan-
skaffning af
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Herr Starbäck: Herr talman! Jag kan icke underlåta att, innan vi fatta beslut i denna fråga, påpeka ett förhållande, som årligen återkommer och som man därför kan säga ha blifvit kroniskt. Visserligen har Andra kammaren redan fattat beslut i den fråga, på hvilken jag här syftar, nämligen frågan om numerärens storlek vid underofficers- och sjömanskårerna, men jag kan dock icke underlåta att påpeka, att de ständigt återkommande vakanserna inom dessa kårer måste stå i ett bestämdt förhållande till antalet båtar. Enligt den plan med afseende å sjömanskåren, som uppgjordes år 1907, skulle denna redan år 1909 ha uppnått en numerär af 4,100 man. I 1907 års statsverksproposition säges härom: »Enär ett stort antal vakanser förefinnes, särskildt inom 2:dra lönegraden, synes det icke vara möjligt att, med bibehållande af god rekrytering, genomföra denna ökning under loppet af endast ett år, utan torde densamma, för så vidt nu kan beräknas, lämpligen böra fördelas på 4 år, dock att sjömanskåren i sin helhet redan år 1909 bör uppbringas till den ofvan angifna numerären och ökning af de högre lönegraderna därefter äga rum i den mån manskap hinner utbildas.» Nu ha vi år 1910, men icke ens enligt det förslag, som nu föreligger för år 1911, kommer sjömanskårens numerär att uppgå till 4,100. Det är väl alldeles tydligt, att detta förhållande i fråga om vakansernas antal måste väcka stora bekymmer, och det har också gång på gång under debatterna här i Andra kammaren kommit på tal.

Jag skall tillåta mig att nu läsa upp ett par citat. Vid debatten år 1906 angående nyanskaffning af krigsfartygsmateriel yttrade en talare bland annat följande: »Det förhåller sig så, att det är nästan som en täflan och en strid mellan det lefvande försvaret och den döda materielen. När anslag beviljas för byggande af så och så många båtar, räknar man ut, huru många officerare och huru mycket manskap, som kräfvast för dessa båtar, och begär sedan anslag till aflönande af dessa officerare och detta manskap. Det är sant, att en materiel icke är värd mycket, om man icke har en lefvande kraft

*Ang. nyan-
skaffning af
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

för densamma, men när man redan nu ser, huru ofantligt svårt det är att hålla den lefvande kraften fulltalig — den är till stor del till blott på papperet — bör man väl icke rusa i väg här och bara anskaffa undan för undan död materiel. Det går icke för sig att ha denna döda materiel utan att på samma gång disponera den lefvande kraft, som fordras för densamma.» I ett annat yttrande i samma debatt läses: »Men utom de skäl, som anförts från rent ekonomisk synpunkt, vill jag påpeka ett annat, som redan blifvit framhållet, nämligen frågan om bemanningen af dessa båtar. För några dagar sedan hade vi en proposition som afsåg befestningarna vid Boden, och af denna proposition framgick, att vederbörande icke ansett sig kunna göra de utvidgningar, som behöfdes, därför att man icke ansåg sig äga tillräckligt med lefvande kraft, som behöfdes för underhållet. Så räknar man i landförsvaret. I sjöförsvaret räknar man på annat sätt. Redan nu finnas vakanser, enligt uppgifter af den 10 januari till ett antal af 539 inom sjömanskärens olika klasser, däraf 160 underofficerskorpraler och 573 första klassens sjömän, men däremot äro 139 andra klassens sjömän och 55 tredje klassens sjömän öfvertaliga, hvadan vakanserna sålunda blifva 539. Huru vill nu chefen för sjöförvarsdepartementet skaffa besättning till dessa båtar? Förra året vid denna tid — den 18 mars — voro vakanserna inom sjömanskåren 243. Nu äro de uppe i 539. Då vakansernas antal är så väsentligt större nu än förlidet år och vi i denna kammare varit med om en anslagsökning till en personal på 173 man, tro då herrarne, att vi skola kunna rekrytera alla dessa platser och bemanna alla våra båtar? Det tror icke jag, och det tro icke vederbörande heller. Jag kan säga, att jag är herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet tacksam för att han i någon mån reducerat marinförvaltningens orimliga yrkanden.»

På grund af dessa yttranden af herrar Carl Persson i Stallerhult och Hans Andersson i Nöbbelöf ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid den nu föredragna punkten fogade reservationen.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag erinrar mig mycket väl det anförande, som nu citerades och som jag vid ett annat tillfälle höll uti den fråga, som nu föreligger. Jag kan emellertid icke finna, att jag frångått mina då uttalade principer genom att nu yrka bifall till statsutskottets hemställan i förevarande punkt. Jag har ju alltid framhållet, att man bör utrangera de gamla krigsfartygen, samtidigt som jag hållit före, att man bör successivt bygga nya sådana. Man skall alltså icke räkna med de gamla fartygen, när det är fråga om det lefvande försvaret, själfva besättningen. Nu ha vi ju emellertid redan bestämt manskapets numerär, och nu är det endast fråga om den döda materielen. Herr Thorsson har ju äfven i en reservation framhållet, att han önskar, att den gamla materielen skall utrangeras. Men när han, som är reservant, har en sådan åsikt, som ju för öfrigt äfven delas af herr Starbäck, är det

väl klart, att man måste öka anslaget till nybyggnad af krigsfartygs-materiel, ty i annat fall kan man ju icke utrangera de gamla fartygen.

Jag kan, som sagdt, icke finna att ett enda ord af det, som kom från min mun här för några år sedan och som herr Starbäck nyss läste upp, strider emot det yrkande på bifall till statsutskottets hemställan, som jag här tillåtit mig framställa.

*Ang. nyan-
skaffning af
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Sedan nu öfverläggningen förklarats vara afslutad, framställde herr talmannen propositioner å de därunder gjorda yrkandena, hvarvid kammaren biföll den af herr Berg i Stockholm m. fl. vid punkten afgifna reservationen.

Punkterna 17:o) och 18:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Den vidare behandlingen af förevarande utlåtande uppsköts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Härupå åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,12 e. m.

In fidem

Per Cronvall.
